

Plananalyse aanvragen matchingsregeling Cultuureducatie met Kwaliteit 2013-2016

Rapportage voor het Fonds voor Cultuurparticipatie

Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst
Utrecht 2013

Inhoud

1 Conclusies en aandachtspunten	5
1.1 Inleiding	5
1.2 Activiteiten en cultuuruitingen	6
1.3 Aanvragers en uitvoerders	7
1.4 Verdeling van het budget	8
1.5 Samenhang tussen activiteiten	10
1.6 Probleemstelling als grondslag voor de aanvraag	11
1.7 Doelen en doelbereikingscriteria	12
1.8 Aanpak en keuze van werkwijzen en middelen	13
1.9 Voorbeeldwerking	14
1.10 Monitoring en evaluatie	15
2 Algemeen	17
2.1 Inleiding	17
2.2 Verantwoording	17
2.3 Algemene gegevens aanvrager	19
2.4 Monitoring en evaluatie	23
3 Analyse van activiteiten gericht op ontwikkeling, verdieping en vernieuwing van het curriculum	24
3.1 Gegevens over de activiteit	24
3.2 Probleemstelling als grondslag voor de voorgenomen activiteit	25
3.3 Doelgroepen	28
3.4 Doelen, doelbereikingscriteria en termijnen	29
3.5 Aanpak en keuze van werkwijzen en middelen	29
3.6 Voorbeeldwerking	31
4 Analyse van activiteiten die bijdragen aan de vakinhoudelijke deskundigheid	32
4.1 Gegevens over de activiteit	32
4.2 Probleemstelling als grondslag voor de voorgenomen activiteit	33
4.3 Doelgroepen	35
4.4 Doelen, doelbereikingscriteria en termijnen	36
4.5 Aanpak en keuze van werkwijzen en middelen	37
4.6 Voorbeeldwerking	38
5 Analyse van activiteiten gericht op de relatie van de school met de lokale culturele en sociale omgeving	39
5.1 Gegevens over de activiteit	39
5.2 Probleemstelling als grondslag voor de voorgenomen activiteit	40
5.3 Doelgroepen	42
5.4 Doelen, doelbereikingscriteria en termijnen	43
5.5 Aanpak en keuze van werkwijze en middelen	43
5.6 Voorbeeldwerking	44

6 Analyse van activiteiten gericht op de ontwikkeling van een beoordelingsinstrumentarium	46
6.1 Gegevens over de activiteit	46
6.2 Probleemstelling als grondslag voor de voorgenomen activiteit	47
6.3 Doelgroepen	48
6.4 Doelen, doelbereikingscriteria en termijnen	49
6.5 Aanpak en keuze van werkwijzen en middelen	49
6.6 Voorbeeldwerking	50
7 Bijlage 1	51
8 Bijlage 2	59
Colofon	64

1 Conclusies en aandachtspunten

1.1 Inleiding

De subsidieregeling *Cultuureducatie met kwaliteit in het primair onderwijs 2013-2016* werd op 13 augustus 2012 gepubliceerd in de Staatscourant. De regeling stelt het FCP in staat om subsidies te verstrekken voor activiteiten van culturele instellingen die bijdragen aan het doel van de regeling. Aanvragen moeten inhoudelijk en financieel mede worden ondersteund door provincies, gemeenten of RAS-regio's waar de instelling gevestigd is. De bijdrage van het FCP, naar rato van het inwonertal van de deelnemende overheid, moet door die overheid worden aangevuld met hetzelfde bedrag. Daarom heet het een matchingsregeling. Het FCP zet jaarlijks maximaal € 10 miljoen in voor deze regeling. De deelnemende overheden dragen met elkaar eveneens tot € 10 miljoen bij. Zo is er over de hele periode 2013-2016 genomen maximaal € 80 miljoen euro beschikbaar om provinciale, regionale en lokale activiteiten te ondersteunen die gericht zijn op het borgen van cultuureducatie (kunstzinnige oriëntatie) in het primair onderwijs.

Gemeenten met >90.000 inwoners werden uitgenodigd om aan de regeling deel te nemen, evenals de twaalf provincies. De provincie Zuid-Holland besloot om niet aan de regeling deel te nemen. In de regeling is bepaald dat de RAS-regio's in Zuid-Holland in plaats van de provincie als matchende overheid kunnen optreden. Met instemming van elf provincies, eenendertig gemeenten en elf RAS-regio's dienden 54 culturele instellingen eind 2012 een subsidieverzoek in bij het Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP). Deze zijn door het FCP beoordeeld en op 1 maart 2013 nam het fonds een subsidiebesluit. 37 aanvragen zijn direct gehonoreerd. Een subsidieverzoek werd niet ontvankelijk verklaard. Met een aantal aanvragers trad het FCF in gesprek over noodzakelijke aanpassingen van hun plan.

Het FCP verzocht het LKCA eind 2012 een vergelijkende plananalyse van de ingediende aanvragen uit te voeren. Voor de systematische beschrijving van activiteiten in de subsidieaanvragen is een vragenlijst opgesteld met voorgecodeerde antwoordmogelijkheden en met open vragen. Gegevens over activiteiten in de aanvragen zijn aan de hand van de vragenlijst ingevoerd in een Excelbestand. Dat bestand is na afronding van de beschrijving in een SPSS-bestand omgezet om het gemakkelijker te kunnen analyseren. Alle aanvragen zijn bovendien ook kwalitatief bekeken, waardoor er meer inzicht verkregen is in benadering en aanpak van de activiteiten en projecten. Daarna is op overkoepelende wijze gekeken naar de onderdelen van het invoerbestand (zie voor een uitgebreidere beschrijving van de analyse paragraaf 2.2.).

De plananalyse biedt het FCP de nodige aandachtspunten voor de monitoring van de regeling en van gesubsidieerde activiteiten, onder meer via voortgangsgesprekken met aanvragers. Uitkomsten van de analyse worden tevens gebruikt bij de voorbereiding van de (tussentijdse) evaluatie van de regeling, voor de programmering van kennisactiviteiten met aanvragers en deelnemende overheden en voor een aantal casestudies van het LKCA naar de uitvoering van gesubsidieerde activiteiten. In het voorliggende rapport worden bevindingen per activiteitensoort weergegeven. Dit samenvattende hoofdstuk bevat de conclusies van de plananalyse en aandachtspunten voor de monitoring en evaluatie van de regeling.

1.2 Activiteiten en cultuuruitingen

Aanvragen hebben betrekking op een of meer van de vier soorten activiteiten waarvoor subsidie kan worden verstrekt:

1. ontwikkeling, verdieping en vernieuwing van curriculum voor leergebied kunstzinnige oriëntatie teneinde doorgaande leerlijnen te realiseren; alle 53 aanvragers hebben deze activiteit in hun plan opgenomen;
2. bevordering van vakinhoudelijke deskundigheid van leerkrachten, inclusief vakdocenten en educatief medewerkers; voor deze activiteit vragen 52 aanvragers subsidie;
3. versterking van relatie van school met lokale culturele en sociale omgeving staat als activiteit in het plan van 45 aanvragers;
4. ontwikkeling van instrumenten voor beoordeling culturele ontwikkeling leerlingen staat in het plan van 21 aanvragers.

Zo bevatten de 53 aanvragen in totaal 171 verschillende activiteiten. In tabel 1 zijn deze activiteiten verdeeld naar matchende overheid.

Tabel 1 Activiteiten naar matchende overheid

Activiteit	Gemeente	Provincie	RAS-regio	Totaal
Leerplan ontwikkelen/verdiepen/vernieuwen	31	11	11	53
Deskundigheid leerkrachten en educ. medew.	30	11	11	52
Relatie school-omgeving	24	10	11	45
Beoordelingsinstrumentarium	13	6	2	21
Totaal aantal activiteiten	98	38	35	171

Tussen aanvragen uit provincies, gemeenten en RAS-regio's is geen verschil in het aandeel van de eerste twee soorten activiteiten: die staan immers in (bijna) alle aanvragen. Het versterken van de relatie school-omgeving staat ook in (bijna) alle aanvragen uit provincies en RAS-regio's en minder vaak in aanvragen uit gemeenten. Provincies onderscheiden zich door een relatief hoog aandeel in de vierde activiteit (ontwikkelen van een beoordelingsinstrument). Ondanks de toelichting bij de vier soorten activiteiten in de regeling blijken interpretaties van de aard en het doel van die activiteiten in de aanvragen uiteen te lopen. Een leerlijn wordt vaak als een kant-en-klaar product beschouwd: een model met doelen en bijvoorbeeld per schooljaar gefaseerde activiteiten, weergegeven in een fraaie brochure. Er zijn ook aanvragers die het toch meer als vrucht zien van het werk dat ze in de periode 2013-2016 samen in, op en met scholen gaan doen: het proces dus, niet het product vooraf.

Bij deskundigheidsbevordering zijn inspiratie- en netwerkbijeenkomsten te plaatsen tegenover concrete trainingen in specifieke vaardigheden voor het maken en geven van lessen en in een beperkt aantal aanvragen ook voor het beoordelen van leerresultaten van leerlingen. Bij de relatie tussen school-omgeving gaat het vaak om netwerkbijeenkomsten en dergelijke en maar zelden om specifieke inspanningen gericht op bijvoorbeeld scholen in achterstandswijken of een lage ouderbetrokkenheid.

De variatie in de interpretatie van de vier activiteitensorten is een belangrijk aandachtspunt voor de *monitoring en evaluatie* van de regeling en voor *casestudies* die het LKCA gaat uitvoeren, in het bijzonder naar de ontwikkeling van doorlopende leerlijnen.

Cultuuruitingen waar aanvragers in curriculum en doorgaande leerlijnen aandacht aan willen besteden zijn in ieder geval muziek, beeldende kunst, theater en dans. Zij noemen ook erfgoed en – in bijna de helft van de aanvragen – schrijven en of literatuur en nieuwe media. Naast de aandacht voor afzonderlijke cultuuruitingen is er ook aandacht voor ‘cultuureducatie’ in het algemeen of voor ‘cultuuronderwijs’, waarbij al dan niet verwezen wordt naar Cultuur in de Spiegel. Omdat deskundigheidsbevordering van leerkrachten vaak in samenhang met de ontwikkeling van het curriculum (doorlopende leerlijn) is gepland, is die veelal gericht op meerdere of alle kunstdisciplines (en vaak ook op erfgoed) of op cultuureducatie of cultuuronderwijs in het algemeen. Voor de derde activiteit – gericht op duurzame samenwerking tussen school en culturele omgeving – zijn aanvragers veel minder concreet over cultuuruitingen waarop deze activiteit gericht is. De helft van deze aanvragen gaat over ‘activiteiten in de wijk’ of ‘buitenschoolse activiteiten’, mogelijk om het lokale karakter van de samenwerking te benadrukken. Bij het ontwikkelen van een beoordelingsinstrument wordt in de meeste gevallen gesproken van een ‘breed instrumentarium’, gericht op alle kunstdisciplines.

Voor de *monitoring en evaluatie* van de regeling is de bandbreedte van cultuuruitingen en de verhouding tussen enerzijds specifieke kunstvakken en -disciplines en anderzijds bredere concepten als cultuureducatie en cultuuronderwijs interessant. Gaan die keuzes gepaard met verschillen in aanpak? In hoeverre is sprake van al beschikbare aanpakken of werkwijzen? Is het de bedoeling dat ze in de onderwijspraktijk worden geïntegreerd waardoor het curriculum wordt versterkt en vernieuwd? Of blijven het min of meer arbitraire, toevallige keuzes die na 2016 worden ingeruild voor (weer) een nieuwe aanpak?

1.3 Aanvragers en uitvoerders

De regeling is gericht op het borgen van de kwaliteit van cultuureducatie (kunstzinnige oriëntatie) in het primair onderwijs – op en met scholen – maar culturele instellingen zijn verantwoordelijk voor de activiteiten die daartoe moeten bijdragen. Een aantal overheden gaf bij de voorbereiding van de regeling de voorkeur aan het onderwijs (bijvoorbeeld schoolbesturen) als aanvragende partij. Dit bleek niet mogelijk omdat het geld voor de regeling van de cultuurbegroting van OCW komt en ten goede moet komen aan culturele instellingen.¹

De spanning tussen de doelstellingen van de regeling – waarin de school centraal staat – en de ontwikkeling en uitvoering van subsidiabele activiteiten door culturele instellingen komt in de plannen op meerdere plaatsen tot uiting.

Als het FCP de praktijk van de regeling zoveel mogelijk in de richting van de gestelde doelen wil sturen, dan moet de vraag hoe aanvragers hun relatie met de scholen vorm geven een belangrijk aandachtspunt bij de *monitoring van de regeling* en bij de tussentijdse evaluatie (begin 2015) zijn. Zijn gesubsidieerde activiteiten niet alleen op papier maar straks ook in de uitvoering voldoende gericht op het borgen van de kwaliteit van cultuureducatie met en in de school? Werken aanvragers met, op en in de school aan de ontwikkeling en verdieping van het leerplan voor kunstzinnige oriëntatie? Werken ze effectief aan het versterken van de vakinhoudelijke

¹ Veelgestelde vragen - Cultuureducatie met Kwaliteit. Zie: <http://www.cultuurplein.nl/faq/388>

deskundigheid van groepsleerkrachten? Stimuleren ze de totstandkoming van cultuureducatief aanbod dat wordt ontworpen met, op en voor de scholen? Hier komen we op terug in de paragraaf over de aanpak van activiteiten.

Provincies en gemeenten alsook RAS-regio's kozen als aanvrager veelal voor een culturele instelling waar zij al een directe subsidierelatie mee hebben. Zo maakten zes provincies, een gemeente en een RAS-regio de keuze voor een ondersteunende culturele instelling. Voor een centrum voor de kunsten (of muziekschool) kozen eenentwintig gemeenten en zes RAS-regio's. De resterende achttien aanvragers behoren tot andere categorieën zoals musea, bibliotheken of andere culturele instellingen.

In de helft van de gevallen is de matchingsregeling de facto dus een subsidieregeling voor *centra voor de kunsten* (muziekscholen inbegrepen). Dit feit verdient bijzondere aandacht bij de *monitoring en evaluatie* van de regeling. De positie en de cursorische buitenschoolse activiteiten van centra voor de kunsten staan in veel gemeenten en regio's onder druk. De regeling kan een mogelijkheid bieden om bestaande activiteiten voort te zetten of om nieuwe activiteiten te ontwikkelen. Wil het FCP de doelstellingen van de regeling overeind houden, dan verdient de wijze waarop centra voor de kunsten hun plannen in de praktijk verder vormgeven en uitvoeren bij de *monitoring en evaluatie* de nodige aandacht. Hoe is te bevorderen dat activiteiten voldoende gericht blijven op borging van kwaliteit van cultuureducatie in het primair onderwijs, op en met de scholen? Is er nagedacht over borging en continuïteit van leerlijnen en deskundigheid op school en bij leerkrachten na afloop van de subsidieperiode? Hoe zijn substitutie-effecten te voorkomen? In beide gevallen is het belangrijk zicht te hebben op de inhoudelijke en financiële verhouding tussen activiteiten die via de regeling worden ondersteund en andere 'vaste' of projectmatige activiteiten van centra voor de kunsten.

De aanvrager is in bijna alle gevallen zelf verantwoordelijk voor de uitvoering van activiteiten maar het komt ook voor dat andere organisaties onderdelen van het ingediende plan uitvoeren. Als een andere organisatie niet alleen als uitvoerder van een bepaalde activiteit wordt genoemd maar daar in de begroting ook een budget voor krijgt toegekend, is er duidelijk sprake van uitvoerende verantwoordelijkheid. In veel gevallen is de term 'uitvoering' echter niet zo duidelijk en kan het ook gaan om partners waar de aanvrager mee samenwerkt of instellingen die bij de uitvoering van activiteiten worden betrokken.

De relatie tussen de hoofdanvragers en diverse andere betrokken instellingen – naast de scholen – is een punt van aandacht voor de *monitoring*. Een doeltreffende en doelmatige uitvoering van activiteiten vraagt om duidelijke afspraken over wie waarvoor verantwoordelijk is. Die afspraken leveren als het goed is meteen ijkpunten en ijkmomenten voor de *monitoring van de voortgang en tussentijdse resultaten* van activiteiten op.

1.4 Verdeling van het budget

Het subsidiebedrag dat per jaar wordt aangevraagd varieert van ongeveer € 45.000 (CREA, gemeente Hengelo) tot circa € 900.000 (Kunstbalie, provincie Noord-Brabant). Bijna alle aanvragers begroten hun uitgaven hoger dan de som van de bijdragen van het FCP en de matchende overheid. Ze rekenen in de meeste gevallen op inkomsten uit de verplichte bijdragen

van deelnemende scholen, die dit kunnen bekostigen via de regeling prestatiebox primair onderwijs. Op die OCW-regeling kunnen scholen een beroep doen voor opbrengstgericht werken en professionalisering van leraren en schoolleiders. Voor cultuureducatie is via de prestatiebox gemiddeld € 10,90 per leerling beschikbaar. Dat geld kan, als de school het wil, helemaal of gedeeltelijk worden ingezet als extra bijdrage aan activiteiten die worden gesubsidieerd via de matchingsregeling. Uit aanvragen waarin rekening wordt gehouden met deze inkomsten blijkt vaak niet of scholen en schoolbesturen zich hier al aan gecommitteerd hebben. Daadwerkelijke inzet van prestatieboxgelden voor het programma Cultuureducatie met kwaliteit in het algemeen en voor activiteiten in het kader van de matchingsregeling lijkt een relevante indicator te zijn van de betrokkenheid van scholen bij het programma en dus een ijkpunt voor de *monitoring en evaluatie* van de regeling. Hier ligt een direct verband met de voorgenomen *mid-term review* van de prestatiebox.

De ontwikkeling van curriculum en doorgaande leerlijn krijgt de meeste aandacht, gemeten naar het budget dat men ervoor uittrekt: jaarlijks gemiddeld € 200.000 per aanvrager. Voor de bevordering van de vakinhoudelijke deskundigheid begroten aanvragers gemiddeld jaarlijks een bedrag van € 71.000 en voor de ontwikkeling van een duurzame relatie tussen school en omgeving bijna € 73.000 gemiddeld. Aanvragers die ook de ontwikkeling van een beoordelingsinstrument in hun plan hebben opgenomen, besteden daar per jaar gemiddeld ruim € 36.000 aan.

Tabel 2 Verdeling van uitgaven over activiteiten

Onderdelen van de begroting	Aantal aanvragers	Uitgaven per jaar €	Procentueel aandeel %	Gemiddeld bedrag per aanvrager per jaar €
Leerplan ontwikkelen/verdiepen/vernieuwen	53	10.715.507	52	202.179
Deskundigheid leerkrachten en educ. medew.	52	3.710.632	18	71.358
Relatie school-omgeving	45	3.275.212	16	72.782
Beoordelingsinstrumentarium	21	763.768	4	36.370
Overhead en monitoring en evaluatie	53	2.087.552	10	39.388
Totaal	53	20.552.672	100%	420.425

Van de in totaal begrote uitgaven gaat ruim de helft (52%) naar de eerste soort activiteiten (curriculum en leerlijnen), 18% naar deskundigheidsbevordering en 16% naar versterking van de relatie school-omgeving. Bijna 4% gaat naar ontwikkeling van beoordelingsinstrumenten. Voor veel aanvragers is dit laatste waarschijnlijk – zoals ook wel werd verwacht – een te specifieke of te specialistische activiteit, waarvoor het hun ontbreekt aan de nodige kennis. Opvallende uitzondering is de aanvraag van de stad en de provincie Groningen, die in de jaren 2015 en 2016 ruim driekwart van hun totaal beschikbare budget aan deze activiteit willen besteden. Dit houdt verband met de langjarige samenwerking tussen aanvrager Kunststation C en het meerjarige project Cultuur in de Spiegel dat door de Rijksuniversiteit Groningen wordt uitgevoerd met financiële steun van OCW en FCP.

Gemiddeld wordt 10% van de voorziene uitgaven bestemd voor overhead en voor monitoring en evaluatie. Enkele aanvragers begroten een veelvoud voor monitoring en evaluatie, veel meer dan de 2% van de uitgaven die hiervoor in de regeling als ondergrens wordt gesteld.

De budgetverdeling mag worden opgevat als een indicatie van de prioriteiten van aanvragers. Voor de *monitoring en evaluatie* zijn hier twee vragen van belang: [a] is dit volgens het FCP (en zijn bestuurlijke partners) een wenselijke verdeling of is er reden om hierin nog bij te sturen? [b] houdt het FCP de aanvragers – bijvoorbeeld via de jaarlijkse verantwoording – aan deze verdeling of is het mogelijk dat aanvragers in de loop der jaren meer geld dan begroot gaan besteden aan deze of gene activiteit? Deskundigheidsbevordering van groepsleerkrachten bijvoorbeeld zou in de praktijk wel eens een lastig onderdeel van het plan kunnen zijn. Kan het FCP er dan via de *monitoring van de regeling* toe bijdragen dat dit onderdeel niet ‘ondersneeuwt’ onder gemakkelijker te realiseren en te registreren inspanningen en resultaten?

1.5 Samenhang tussen activiteiten

In driekwart van de aanvragen bestaat een duidelijke samenhang tussen de activiteiten waarvoor subsidie wordt gevraagd. Bepalend onderdeel in die samenhang is bijna altijd de eerste activiteit: leerplanontwikkeling en doorgaande leerlijnen. Activiteiten op het vlak van deskundigheidsbevordering zijn daarvan afgeleid. In veel gevallen wordt de deskundigheidsbevordering van leerkrachten en educatiemedewerkers bijvoorbeeld gericht op het leren werken met een al ontwikkelde of nog te ontwikkelen leerlijn.

Tabel 3 Samenhang van activiteit met de andere activiteiten

Hangt activiteit samen met andere activiteiten?	Curriculum %	Deskundig %	Relaties %	Beoordeling %	Totaal %
Ja, duidelijk	74	79	76	71	75
Deels	6	17	20	10	18
Geen samenhang	21	4	4	5	5
Weet niet, lastig				14	2
Totaal (N=100%)	(53)	(52)	(45)	(21)	(171)

De dominante aandacht voor de eerste activiteit betekent dat deskundigheidsbevordering daar in veel gevallen van afhankelijk is. Dat is bij de *monitoring en evaluatie* van de regeling van twee kanten te bekijken. Aan de ene kant verhoogt doelgerichte, specifieke deskundigheidsbevordering onder leerkrachten en betrokken educatief medewerkers de kans dat een goed doordachte en in de onderwijspraktijk naar verwachting goed bruikbare leerlijn op school ook daadwerkelijk goed wordt toegepast. Aan de andere kant bestaat het risico dat deskundigheidsbevordering te sterk wordt verbonden met een bepaald leerlijnconcept dat zich in de praktijk nog niet heeft bewezen of dat na verloop van tijd niet goed bruikbaar blijkt te zijn. In het laatste geval kan het falen van de leerlijn betekenen dat deskundigheidsbevordering gericht op die leerlijn verspilde moeite is. Het gaat hier eigenlijk om het verschil tussen investeren in specialistische deskundigheid enerzijds en in meer generieke of basale vakinhoudelijke kennis en vaardigheden anderzijds. Het lijkt daarom verstandig om bij de *monitoring en evaluatie* van deskundigheidsbevorderingsactiviteiten ook te kijken naar deskundigheidsbevordering die juist niet aan een specifiek leerplanconcept wordt opgehangen maar gericht is op bijscholing van bijvoorbeeld groepsleerkrachten in basale (vakinhoudelijk) kennis en vaardigheden. Bovendien is het van belang te kijken naar de aard van de professionaliseringsactiviteiten. Deze lijken voornamelijk extern georganiseerd te worden en niet direct gericht op de eigen handelingspraktijk van de groepsleerkracht in zijn school en klas.

1.6 Probleemstelling als grondslag voor de aanvraag

Aanvragers is verzocht om in het aanvraagformulier aan te geven welke probleemstelling ten grondslag ligt aan de aanvraag en op welke manier de voorgenomen activiteiten hierop een antwoord geven. De mate waarin en de manier waarop aanvragers hier aandacht aan besteden varieert: van een tamelijk oppervlakkige, algemene probleemschets tot een min of meer doorwrochte analyse van de situatie in het onderwijs en van de rol van culturele instellingen. In een aantal aanvragen is amper een probleemstelling te vinden.

Tabel 4 Bevat de aanvraag een duidelijke probleemstelling?

Probleemstelling duidelijk?	Curriculum %	Deskundig %	Relaties %	Beoordeling %	Totaal %
Ja, duidelijk	36	33	30	28	33
Niet duidelijk, wel aanzetten	57	47	39	24	46
Nee, niet of amper	8	20	32	48	22
Totaal (N=100%)	(53)	(52)	(45)	(21)	(171)

Van alle aanvragers formuleert gemiddeld een derde een duidelijke probleemstelling voor de voorgenomen activiteiten. Ook hier blijkt weer dat de aandacht vooral is uitgegaan naar de eerste activiteit. Voor deze activiteit zijn het vaakst een duidelijke probleemstelling of tenminste aanzetten tot een probleemstelling in de aanvraag opgenomen. Bijna de helft van de aanvragen geeft alleen een aanzet tot een probleemstelling voor de voorgenomen activiteiten. In gemiddeld een vijfde deel van de aanvragen ontbreekt een probleemstelling, terwijl men wel aan de slag gaat met diverse activiteiten en daar ook budget voor uittrekt. Dit is relatief vaak het geval in aanvragen uit RAS-regio's.

Vooraf bij activiteiten gericht op de ontwikkeling van beoordelingsinstrumenten en ook bij activiteiten gericht op het versterken van de relatie tussen scholen en hun omgeving ontbreekt het dikwijls aan een probleemstelling.

Over het algemeen situeren aanvragers problemen in verband met de kwaliteit van cultuureducatie in het primair onderwijs vooral bij de leerkracht en de school. Ze verwijzen weliswaar in algemene termen naar de overwegend aanbodgerichte praktijk van culturele instellingen in de afgelopen jaren maar trekken dat meestal niet door naar hun *eigen* rol daarin. Aanvragers ontleen voor hun probleemstelling over het algemeen veel aan de toelichting van de regeling en aan het gezamenlijk advies van de Onderwijsraad en de Raad voor Cultuur: *Cultuureducatie: leren, creëren, inspireren!* (2012).

De teneur is, dat aanvragers scholen gaan helpen bij het aanpakken van de kwaliteit van cultuureducatie. Waarom ze dat nu beter zouden kunnen dan voorheen, en wat ze daarvoor anders gaan doen dan voorheen: daarover geven de aanvragen geen uitsluitsel. Of en hoe aanvragers hun eigen rol opvatten, hoe ze daar vorm aan geven, wat ze daarin anders doen dan voorheen en wat ze daar van leren – dat zijn zeker ook aandachtspunten voor de *monitoring en evaluatie* van de regeling door het FCP en voor de *evaluatie* van de activiteiten door aanvragers zelf.

Voor de *monitoring en evaluatie* van de regeling (door het FCP) en van de activiteiten (door de aanvragers) zijn de probleemstelling en de daarbij aansluitende doelstellingen en aanpak van activiteiten belangrijke ijkpunten. Bij aanvragen met een heldere probleemstelling kunnen

monitoring en evaluatie gericht zijn op de vraag hoe de probleemstelling de activiteiten en de samenwerking met scholen en andere actoren stuurt, hoe men het gestelde probleem in de praktijk aanpakt en wat men daarmee bereikt. Bij aanvragen zonder heldere probleemstelling is het interessant om te kijken of en hoe er ‘tijdens de rit’ vanuit verschillende invalshoeken wordt ingevuld wat het probleem eigenlijk is, welke conflicten daardoor ontstaan en hoe die worden voorkomen of opgelost. Bijvoorbeeld in de interactie tussen scholen enerzijds en culturele instellingen of tussen centra voor de kunsten en andere culturele instellingen.

1.7 Doelen en doelbereikingscriteria

In de matchingsregeling wordt geformuleerd welke doelen met gesubsidieerde activiteiten gediend worden. Aanvragers kunnen hun eigen plannen nagenoeg geheel in diezelfde doelen formuleren en het daarbij laten, of er een specifieke eigen invulling of draai aan geven, of hun doelen juist in meer algemene bewoordingen aanduiden. Dat de ontwikkeling, verdieping of vernieuwing van leerplannen voor cultuureducatie of kunstzinnige oriëntatie de meeste aandacht heeft in de plannen van aanvragers, moge ook blijken uit het feit dat doelstellingen van deze activiteit het vaakst in eigen termen worden geformuleerd en een eigen toespitsing krijgen. Bij deskundigheidsbevordering gebeurt dat ook vaak, maar dat komt waarschijnlijk doordat deskundigheidsbevorderingsactiviteiten meestal worden gezien in de functie van de leerplanontwikkeling. Versterking van de relaties tussen school en omgeving krijgt in veel aanvragen weliswaar een eigen invulling, maar wordt ook betrekkelijk vaak in algemene termen gesteld.

Tabel 5 Formulering van doelen naar soort activiteit

Formulering van doelen	Curriculum %	Deskundig %	Relaties %	Beoordeling %	Totaal %
Alleen in algemene termen	17	17	27	20	20
Conform de regeling	19	21	24	25	22
Ook eigen toespitsing/invulling	64	56	44	40	54
Niet goed te beoordelen	-	6	4	15	5
Totaal (N=100%)	(53)	(52)	(45)	(21)	(170)

Bij de meeste activiteiten worden een of meer concrete doelbereikingscriteria of targets genoemd. Van doelbereikingscriteria mag verlangd worden dat ze een juiste maatstaf zijn voor het bereiken van de gestelde doelen (geldigheid) en dat ze betrekking hebben op meetbare of althans duidelijk te beoordelen opbrengsten (aantoonbaarheid). De genoemde criteria zijn echter vaker *bereik*criteria dan *inhoudelijke* doelbereikingscriteria.

Veel aanvragers noemen het aantal scholen, het aantal instellingen en het aantal leerkrachten en/of educatief medewerkers dat ze bij hun activiteiten willen betrekken. Waaraan ze willen afmeten of ze hun ambities met scholen en hun doelen met deskundigheidsbevordering of met netwerkbijeenkomsten voor scholen en culturele instellingen realiseren, blijft dikwijls in het ongewisse. Als het doel bijvoorbeeld is om niet alleen een leerlijn cultuureducatie te ontwikkelen en aan te bieden of beschikbaar te stellen maar deze ook met en in een aantal scholen te realiseren, blijft dikwijls onduidelijk waaraan afgemeten wordt of dat na verloop van tijd ook werkelijk gebeurt.

Deze bevindingen geven aanleiding om aanvragers te stimuleren om meer inhoudelijke criteria te ontwikkelen, en dus niet alleen naar het bereik van hun activiteiten te kijken. Bij leerplannen gaat het dan niet alleen om het aantal scholen maar vooral ook om de praktijk op die scholen, bij deskundigheidsbevordering niet alleen om het aantal deelnemers maar vooral ook om wat zij daadwerkelijk leren, bij de relatie tussen school en omgeving niet alleen om het aantal bijeenkomsten en deelnemers maar vooral ook om de kwaliteit van samenwerkingsverbanden. Het referentiekader voor de (tussentijdse) evaluatie van de regeling dat de komende maanden mede op basis van de plananalyse door FCP en LKCA wordt opgesteld kan aanvragers helpen bij het ontwikkelen van meer inhoudelijke criteria.

Overigens is het opmerkelijk dat aanvragers bij het formuleren van doelen en doelbereikingscriteria niet verder kijken dan de subsidieperiode 2013-2016. Over de tijd die bepaalde inspanningen en veranderingen *nodig* hebben – korter of langer dan vier jaar –, wordt niet gereflecteerd. Ook dat is een belangrijk aandachtspunt voor de *evaluatie van de regeling* en de activiteiten.

1.8 Aanpak en keuze van werkwijzen en middelen

In de plananalyse is gekeken of de aanpak van aanvragers vooral uitgaat van de situatie op scholen en aansluit bij de vraag vanuit het onderwijs óf vooral uit hun eigen situatie en doelstellingen voortkomt. Is er vooraf bijvoorbeeld gedegen overleg geweest met scholen over hun deelname en de wenselijke aanpak of komt de aanvraag vooral voort uit de activiteiten en de zienswijze van de aanvrager en zijn culturele samenwerkingspartners?

Tabel 6 laat zien dat er in de meeste aanvragen vooral vanuit de culturele instelling wordt gedacht en gewerkt. Dat geldt voor 44% van de activiteiten. Een derde deel van de activiteiten wordt aangepakt vanuit het onderwijs en bij ruim een vijfde van de activiteiten is uit de aanvraag niet goed op te maken of de aanpak nu meer vanuit het onderwijs of vanuit de culturele instellingen is gedacht.

Tabel 6 Typering aanpak naar activiteit

Typering aanpak	Curriculum %	Deskundig %	Relaties %	Beoordeling %	Totaal %
Vanuit onderwijs	36	31	20	48	34
Vanuit culturele instellingen	53	50	60	14	44
Niet duidelijk	11	19	20	38	22
Totaal (N=100%)	(53)	(52)	(45)	(21)	(171)

Ook voor de aanpak van activiteiten die op het leerplan en op deskundigheidsbevordering gericht zijn, is de aanpak van de meeste aanvragers (respectievelijk 53% en 50%) vooral vanuit de culturele instelling gedacht, terwijl we deze activiteiten bij uitstek zouden typeren als activiteiten die ontwikkeld moeten worden voor, door en met scholen en leerkrachten.

Voor de *monitoring en evaluatie* van de regeling en van activiteiten is het de vraag hoe de plannen in de praktijk uitpakken. Daarbij zijn meer aanbodgerichte (vanuit de culturele instelling) en meer vraaggerichte (vanuit het onderwijs) activiteiten met elkaar te vergelijken. De aanpak

van activiteiten kan ook een aandachtspunt zijn in de bilaterale gesprekken van het FCP met aanvragers, bijvoorbeeld om te bevorderen dat activiteiten voldoende opleveren voor en op scholen en voor leerkrachten. Dat betekent dat het FCP in die gevallen – waar de verbinding met scholen onvoldoende lijkt – doelgericht probeert bij te sturen. Aantoonbare opbrengsten van activiteiten in en op scholen in relatie tot de gekozen aanpak, zijn ook een belangrijk aandachtspunt voor de *tussentijdse evaluatie* van de activiteiten eind 2014, door de aanvragers, en van de regeling, begin 2015, door het FCP.

1.9 Voorbeeldwerking

Met activiteiten die worden ondernomen in het kader van de matchingsregeling wordt soms uitdrukkelijk een voorbeeldwerking beoogd. De activiteit is dan een proefproject dat leidt tot een modelaanpak die later door andere scholen of culturele instellingen kan worden overgenomen. We hebben in de aanvragen vier scenario's kunnen onderscheiden:

1. alle scholen zijn van meet af aan betrokken bij de ontwikkeling van de leerlijnen. Het gaat dan bijvoorbeeld over het doorontwikkelen van bestaande kunstmenu's;
2. men start bij wijze van *pilot* met een beperkt aantal scholen. Daarna biedt men het ontwikkelde materiaal en aanbod aan alle scholen aan;
3. men start met een beperkt aantal scholen 'die zich willen onderscheiden', en hoopt op een olievlekwerking waardoor meer scholen zich aansluiten;
4. tot slot zijn er aanvragers die eveneens aan de slag gaan met een beperkt aantal scholen 'die zich willen onderscheiden' maar zonder daarmee een voorbeeldwerking na te streven of op een uitstralingseffect te rekenen.

Tabel 7 Voorbeeldwerking naar activiteit

Voorbeeldwerking beoogd?	Curriculum %	Deskundig %	Relaties %	Beoordeling %	Totaal %
Ja	60	42	37	30	42
Nee	25	39	36	45	36
Niet duidelijk	15	19	27	25	22
Totaal (N=100%)	(53)	(52)	(45)	(21)	(171)

Tabel 7 (laatste kolom) laat zien dat met 42% van de activiteiten een voorbeeldwerking wordt nagestreefd en met 36% niet. Bij ruim een vijfde van de activiteiten is dit niet duidelijk. De meeste aanvragers die min of meer uitdrukkelijk een voorbeeldwerking nastreven, hebben daarmee andere scholen en culturele instellingen op het oog. Voor een klein aantal aanvragers is het (nog) niet duidelijk voor wie de voorbeeldwerking bedoeld is. Dit geldt vooral voor het instrument voor beoordeling van de leeropbrengsten van leerlingen. Overigens is bij niet meer dan een derde van de aanvragen, die als voorbeeld bedoeld worden, aangegeven hoe men die voorbeeldwerking wil realiseren.

Het FCP kan via de *monitoring* van activiteiten stimuleren dat aanvragers de beoogde voorbeeldwerking (bijvoorbeeld via disseminatie of beschrijving van wijze van overdraagbaarheid) van hun project beter doordenken en al dan niet gezamenlijke initiatieven gaan ontwikkelen om die werking te realiseren. Bij de *(tussentijdse) evaluatie* kan gekeken worden of en hoe bepaalde activiteiten bredere aandacht en wellicht zelfs navolging hebben gekregen.

1.10 Monitoring en evaluatie

De aanvragers moeten in een plan van aanpak duidelijk maken hoe men de monitoring en evaluatie van de activiteiten aanpakt. Gekeken is of er een specifiek monitoringtraject in de aanvraag is opgenomen. Ook is nagegaan of er bronnen zijn genoemd waaruit de aanvrager informatie kan verkrijgen voor monitoring van zijn activiteiten.

Tabel 8 Is er een specifiek monitoringtraject per activiteit in de aanvraag opgenomen?

Monitoring per activiteit?	Curriculum %	Deskundig %	Relaties %	Beoordeling %	Totaal %
Ja	48	40	34	45	42
Nee	50	58	64	50	56
Niet uitgewerkt	2	2	2	2	2
Totaal (N=100%)	(53)	(52)	(45)	(21)	(171)

Ondanks de uitdrukkelijke vraag blijkt dat de helft of meer van de aanvragers geen specifiek monitoringtraject per activiteit in de aanvraag heeft opgenomen. Ook noemt maar de helft van de aanvragers bronnen waar informatie aan kan worden ontleend voor de monitoring van de activiteiten. Wat voor het monitoringtraject geldt, is in mindere mate van toepassing op de tussentijdse evaluatie en eindevaluatie. Vier vijfde deel van de aanvragers (respectievelijk 43 en 41 aanvragers) geeft een specifieke toelichting op deze twee onderwerpen en weet ook welke bronnen men daarbij nodig heeft.

De meeste aanvragers willen externe partijen inschakelen bij de monitoring en evaluatie van hun activiteiten. Zestien aanvragers voeren het monitoring- en evaluatietraject zelf uit, twee weten het nog niet. Vijfendertig aanvragers noemen externe partijen zoals hogescholen, universiteiten, onderzoeksbureaus en ondersteunende instellingen. Een aantal aanvragers weet echter nog niet welke externe partij men dit wil laten doen. Zestien aanvragers maken geen gebruik van externe deskundigen en twee aanvragers weten het nog niet.

Omdat het monitoring- en evaluatietraject onderdeel uitmaakt van activiteiten die het FCP en het LKCA de komende jaren samen gaan uitvoeren wordt nu volstaan met algemene indrukken uit de aanvragen. Door de afdeling Onderzoek en Monitoring (O&M) van het kennisinstituut wordt in het vervolg van deze analyse een aparte deelnotitie opgesteld op basis van de aanvragen en gerelateerd aan het plan van aanpak *Monitoren, evalueren, kennis delen*, dat in 2012 door FCP en het LKCA is vastgesteld.

2 Algemeen

2.1 Inleiding

Met de Regeling *Cultuureducatie met Kwaliteit in het primair onderwijs* beoogt het Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP) de kwaliteit van de cultuureducatie in het basisonderwijs te bevorderen. Het leergebied kunstzinnige oriëntatie krijgt daarbij de bijzondere aandacht.

Het Fonds subsidieert daartoe activiteiten van culturele instellingen die in samenwerking met scholen bijdragen aan de beoogde doelstelling. De Regeling *Cultuureducatie met Kwaliteit in het primair onderwijs* maakt deel uit van het landelijk programma Cultuureducatie met Kwaliteit dat voormalig staatssecretaris Zijlstra aankondigde in zijn brief *Meer dan kwaliteit, een nieuwe visie op Cultuurbeleid* van 10 juni 2011 en dat in het bestuurlijk kader van 29 mei 2012 nader is uitgewerkt.

De Regeling 2013-2016 werd op 13 augustus 2012 gepubliceerd in de Staatscourant. Er zijn nadien 54 aanvragen ingediend, waarvan er een niet ontvankelijk is verklaard. Bij de analyse is deze aanvraag dan ook buiten beschouwing gelaten.

Het Fonds vroeg het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) al deze aanvragen te analyseren. Deze analyse is uiteindelijk voor zowel het Fonds als voor het LKCA van belang om de begeleiding, ondersteuning, monitoring en evaluatie alsmede de kennisverspreiding en -deling van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit doelbewuster en doelmatiger te kunnen uitvoeren.

2.2 Verantwoording

De vergelijkende plananalyse richt zich op relevante overeenkomsten en verschillen in de aanvragen en soorten activiteiten waarvoor subsidie wordt aangevraagd. Het gaat er om – omvattend – inzicht te krijgen in de doelen die ermee beoogd worden, de doelgroepen ervan, de samenwerking met scholen en andere partners, de aanpak van activiteiten en de manier waarop aanvragers de voortgang en resultaten van hun activiteiten monitoren en evalueren.

Systematische beschrijving van alle aanvragen en kwalitatieve analyse

Voor de systematische beschrijving zijn twee sporen bewandeld. Als eerste zijn de aanvragen en soorten activiteiten waarvoor subsidie is gevraagd op een algemene, systematische wijze beschreven. Hiervoor zijn kenmerken van alle aanvragen – zoveel mogelijk gestandaardiseerd – ingevoerd in een Excelbestand – en later in een SPSS-bestand omgezet – om data gemakkelijker te kunnen analyseren. Vervolgens zijn alle aanvragen ook kwalitatief bekeken. Hierdoor is meer inzicht verkregen in benadering en aanpak van de voorgestelde activiteiten en projecten. Zo ontstond een gevarieerd beeld van de soort vraagstukken, problemen, keuzes en contexten waar aanvragers en hun provincie, gemeente of RAS-regio voor staan en hoe ze daarmee aan de slag willen gaan.

Analyse-eenheden

Voor de analyse zijn vier analyse-eenheden onderscheiden waarvoor subsidie kon worden aangevraagd. Elke aanvraag heeft betrekking op een of meer van die vier soorten activiteiten:

- 1) ontwikkeling, verdieping en vernieuwing van curriculum voor het leergebied kunstzinnige oriëntatie teneinde doorgaande leerlijnen te realiseren;
- 2) bevordering van vakinhoudelijke deskundigheid van leerkrachten, inclusief vakdocenten en educatief medewerkers;
- 3) versterking van de relatie van de school met de lokale culturele en sociale omgeving;
- 4) ontwikkeling van instrumenten voor beoordeling van de culturele ontwikkeling leerlingen.

Aanvankelijk is getracht om de in elke aanvraag genoemde projecten als analyse-eenheid te nemen. Uit een proefindeling van projecten bleek dat dat niet mogelijk was. In sommige aanvragen worden wel een of (veel) meer projecten genoemd met een welomschreven doel en inhoud, in andere aanvragen worden diverse activiteiten – en geen projecten – opgesomd. In alle aanvragen wordt – in het aanvraagformulier – wel aangeduid aan welke van de vier soorten activiteiten men iets gaat doen, en welk budget men daarvoor per activiteit begroot. Wat dat inhoudt kan weer sterk uiteenlopen, maar de soorten subsidiabele activiteiten bieden wel houvast voor de beschrijving van de aanvragen. Daarom zijn de soorten activiteiten als analyse-eenheid genomen.

Gegevensinvoer en analyse

Zoals gezegd zijn alle gegevens genoteerd in een Excelbestand. Er is tevens een codeboek met antwoordcategorieën en een invoerinstructie opgesteld (zie bijlage 1). Het betreft hier zoveel mogelijk *gestandaardiseerde gegevens*. Met gestandaardiseerde gegevens wordt bedoeld dat een cijfercode is ingevoerd voor de waarde van een variabele. Dat is gemakkelijk als het om een kwantitatief kenmerk gaat, bijvoorbeeld het aantal scholen dat bij de activiteit betrokken is, of het budget in euro dat per jaar voor de activiteit beschikbaar is. Het is lastiger als het om een kwalitatief kenmerk gaat, bijvoorbeeld voor de betrokkenheid van scholen en van andere soorten partners, of voor de aanwezigheid van een probleemschets. Verschillende kwalitatieve kenmerken zijn dan ook alleen in tekst – in trefwoorden – opgenomen.

Iedere aanvraag is steeds door twee codeurs, onafhankelijk van elkaar, verwerkt. Het is daarbij aannemelijk dat bij sommige kenmerken (vragen) verschillende antwoorden worden gecodeerd. In die gevallen moeten beide codeurs met elkaar tot overeenstemming komen.

Iedere codeur heeft als proef eerst de gegevens over éénzelfde aanvraag ingevoerd. Vervolgens zijn de ervaringen met alle codeurs gezamenlijk besproken, wat aanleiding gaf tot wijzigingen in de antwoordcategorieën en in de instructie voor de invoering van de data.

Nadat invoerbestand en instructie definitief is vastgesteld kreeg iedere codeur een eigen deelbestand met aanvragen. De gegevens zijn vervolgens ingevoerd. De vergelijking van ingevoerde gegevens door de codeursparen vond plaats zodra beiden hun aanvragen hadden gecodeerd. Daarna stelden zij hun definitieve gezamenlijke deelbestand vast. Definitieve deelbestanden van de codeursparen zijn vervolgens samengevoegd in het complete definitieve invoerbestand. De gestandaardiseerde gegevens van alle cases zijn vervolgens in een SPSS-bestand geïmporteerd.

Voor de analyse van *tekstgegevens* (korte tekstuele typeringen of trefwoorden per kenmerk) zijn de desbetreffende velden in een Word-bestand omgezet en daarmee zijn die teksten op trefwoorden geanalyseerd.

2.3 Algemene gegevens aanvrager

De regeling *Cultuureducatie met kwaliteit in het primair onderwijs 2013-2016* bepaalde – naast soort activiteiten en randvoorwaarden – tevens wie een aanvraag in kon dienen en voor welk maximum bedrag. Bij deelname aan de regeling worden gemeenten en provincies geacht het aangevraagd bedrag te matchen. Tijdens de voorbereiding van de regeling werd duidelijk dat Zuid-Holland als enige niet mee zou doen. Veel Zuid-Hollandse gemeenten betreurden dit en ook het FCP en het ministerie van OCW vonden dit geen wenselijke situatie. Daarom is bepaald dat ook een RAS-regio als matchende overheid kon optreden.

Anders dan voor de Regeling *Cultuurparticipatie provincies en gemeenten (2009-2012)* en de *Actieplannen Cultuurbereik (1999-2008)*, konden gemeenten en provincies niet zelf een aanvraag indienen. Dit moest gedaan worden door een culturele instelling. De regeling zegt hierover: *‘Instellingen met een culturele doelstelling die structurele subsidie ontvangen van een gemeente, provincie of het rijk voor hun kerntaken en actief zijn binnen gemeenten en/of provincies die middels een intentieverklaring hebben aangegeven deel te nemen aan de regeling kunnen een aanvraag indienen.’*

Keuze centrale aanvragers

Bijlage 2 geeft een overzicht van overheden die een adhesieverklaring afgaven en als matchende overheid optreden. De meeste provincies en gemeenten treden als zelfstandig matchende overheid op. Enkeligen kozen ervoor aan te sluiten bij de provinciale aanvraag of, zoals bij Leiden het geval is, bij de aanvraag van een RAS-regio. Over de overwegingen om hiervoor te kiezen is de aanvraag niet altijd even duidelijk, maar verondersteld mag worden dat de wens bestaat om zoveel mogelijk gezamenlijk op te trekken.

Voor twee RAS-regio's zijn twee verschillende aanvragen ingediend. Eén daarvan is de regio Holland-Rijnland waar zestien gemeenten deel van uitmaken. Holland-Rijnland diende twee aanvragen in en bij een ervan sloot de gemeente Leiden zich aan. De reden hiervoor is het historisch gegroeide regionale samenwerkingsverband op het gebied van cultuureducatie. De Museumgroep Leiden, die ook als centrale aanvrager optreedt, is al jaren werkzaam voor scholen in deze gemeenten. De andere regio is Haaglanden, waaronder de gemeenten Leidschendam-Voorburg en Pijnacker-Nootdorp. Beide duo's dienden een aanvraag in. Pijnacker-Nootdorp werkt daarbij samen met de gemeente Lansingerland en Leidschendam-Voorburg met Rijswijk. Ook hier is sprake van een historisch gegroeid samenwerkingsverband op het gebied van cultuureducatie.

Provincies en gemeenten kiezen als aanvrager in de meeste gevallen voor een culturele instelling waar zij als subsidiënt een directe relatie mee hebben. Provinciale ondersteunende instellingen, bijvoorbeeld Kunst Centraal (Utrecht) of Keunstwurk (Friesland) zijn dan aanvrager. Bij gemeenten en RAS-regio's gaat het dikwijls om centra voor de kunsten, zoals Scholen in de Kunst (Amersfoort), De Vrije Akademie (Delft) en De Lindenberg (Nijmegen). Daarnaast zijn er

andere provinciale, regionale en gemeentelijke aanvragers zoals CultuurPad (Limburg), Compena (Drenthe en Emmen), stichting Hart (Haarlem) en de museumgroep Leiden (Holland-Rijnland en Leiden). Tabel 9 geeft een overzicht van de aanvragers.

Tabel 9 Type aanvragende organisatie naar matchende overheid

Aanvragende organisatie	Gemeente	Provincie	RAS-regio	Totaal
Provinciale steunfunctie- of intermediaire instelling cultuureducatie	1	6	1	8
Andere provinciale (culturele) instelling	0	1	0	1
Centrum voor de kunsten	20	0	6	26
Muziekschool	1	0	0	1
Museum	0	0	1	1
Bibliotheek	0	1	2	3
Anders	9	3	1	13
Totaal	31	11	11	53

Zes provincies kiezen voor een provinciale steunfunctie- of intermediaire instelling voor cultuureducatie als aanvrager, twintig gemeenten kiezen een centrum voor de kunsten. Van de elf RAS-regio's kiezen zes voor een centrum voor de kunsten. Eén gemeente kiest een provinciaal ondersteunende instelling voor cultuureducatie en vier een expertisecentrum of intermediaire gemeentelijke instelling voor cultuureducatie. In de vijf andere gevallen gaat het om een lokale professionele culturele instelling.

Er zijn vijf provincies die een andere keuze maken: een keer een provinciale instelling voor erfgoededucatie (categorie 'andere provinciale (culturele) instelling') en een bibliotheek. De drie ingevuld bij categorie 'Anders' zijn: een 'instituut voor sociale en culturele ontwikkeling', een 'onafhankelijke stichting die zich inzet voor kunst en erfgoed' en een 'stichting opgericht door culturele instellingen'.

In de RAS-regio's kiest er een voor de provinciale ondersteunende instelling als aanvrager. Zes kiezen een centrum voor de kunsten. Bijzonder is de keuze van een RAS-regio voor het museum (Glas Leerdam) en – in de categorie 'Anders' – een museumgroep (Holland-Rijnland en Leiden), omdat musea doorgaans niet ondersteunend of bemiddelend werken voor het onderwijs. Twee regio's kiezen voor een bibliotheek als centrale aanvrager.

Keuze activiteiten

De aanvragers kunnen op grond van de Regeling een keuze maken uit vier verschillende activiteiten:

- 1) activiteiten gericht op de *ontwikkeling, de verdieping en de vernieuwing* van het curriculum voor het leergebied kunstzinnige;
- 2) activiteiten die bijdragen aan de *vakinhoudelijke deskundigheid* van leerkrachten inclusief vakdocenten en educatief medewerkers;
- 3) activiteiten gericht op het versterken van de *relatie van de school met de lokale culturele en sociale omgeving*;
- 4) activiteiten die bijdragen aan het ontwikkelen en toepassen van een *instrumentarium voor het beoordelen* van de culturele ontwikkeling van leerlingen.

Tabel 10 laat zien voor welke activiteiten is aangevraagd. ‘Ontwikkelen, verdiepen of vernieuwen van het curriculum’ en ‘bevordering vakinhoudelijke deskundigheid’ zijn de meest gekozen activiteiten. De ontwikkeling en toepassing van een instrumentarium voor het beoordelen van de culturele ontwikkeling van leerlingen’ is de minst gekozen activiteit.

Tabel 10 Aantal aanvragers en activiteiten

Aanvragers en activiteiten	Gemeente	Provincie	RAS-regio	Totaal
Leerplan/doorlopende leerlijn	31	11	11	53
Vakinhoudelijke deskundigheid	30	11	11	52
Relatie school - omgeving	24	10	11	45
Beoordelingsinstrumentarium	13	6	2	21
Totaal aantal activiteiten	98	38	35	171

Met de Regeling wordt gestreefd naar samenhang in de activiteiten. Dat wil zeggen dat het beoogde resultaat van de activiteiten een samenhangend programma is dat de doorlopende leerlijn, gericht op de culturele ontwikkeling van de leerling, centraal stelt’ (2012: p. 14). In het licht daarvan is bij de analyse gekeken naar de combinaties van activiteiten waarvoor subsidie is aangevraagd. Bij twintig aanvragen (38%) gaat het om alle vier de activiteiten; vijftientwintig aanvragen (47%) hebben betrekking op de eerste drie soorten activiteiten en vijf aanvragen (9%) richten zich op de eerste twee soorten activiteiten. Twee aanvragen hebben betrekking hebben op zowel de eerste twee activiteiten als op de laatste en één aanvraag richt uitsluitend op de eerste activiteit.

Aanvragers en bedragen per jaar

Het bedrag dat culturele instellingen per jaar aan kunnen vragen varieert van € 623.535 (Amsterdam) tot rond de € 45.000 (Hengelo) en van € 897.410 (provincie Noord-Brabant) tot € 111.273 (Flevoland) en van € 247.340 (RAS-Regio Holland-Rijnland) tot € 26.567 voor Goeree-Overflakkee. Goeree-Overflakkee werkt overigens met andere gemeenten samen en die vragen gezamenlijk een subsidie aan van € 63.927. Elke aanvraag moet namelijk tenminste € 45.000 bedragen en op grond van inwonertal is in Goeree maximaal € 26.567 beschikbaar. Bijna alle aanvragers vragen het volledig beschikbare bedrag aan, dat door de desbetreffende overheid voor eenzelfde bedrag wordt gematcht. Een uitzondering betreft de gemeente Den Haag, die hier minder subsidie vraagt dan mogelijk is.

De meeste aanvragers hebben hogere lasten dan de som van het door het FCP gesubsidieerde bedrag en het gematchte bedrag. Zij hebben extra inkomsten begroot uit bijdragen van deelnemende scholen vanuit de regeling prestatiebox primair onderwijs.²

² Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 15 december 2011, nr. WJZ/343240 (2780), houdende regels voor de verstrekking van bijzondere bekostiging voor het primair en speciaal onderwijs in verband met de actieplannen Basis voor Presteren en Leraar 2020 en verstrekking van subsidie in het kader van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (Regeling prestatiebox primair onderwijs). Gepubliceerd in de Staatscourant, 27 januari 2012 (Jaargang 2012, nummer 1714).

Tabel 11 Gemiddelde uitgaven per activiteit per jaarschijf in procenten

Activiteit	2013	2014	2015	2016
Leerplan/doorlopende leerlijn	51,2%	52,3%	52,8%	52,3%
Vakinhoudelijke deskundigheid	18,2%	19,1%	17,7%	17,2%
Relatie school - omgeving	16,5%	15,7%	15,6%	15,9%
Beoordelingsinstrumentarium	3,8%	3,1%	4,0%	4,0%
Overhead en monitoring en evaluatie	10,3%	9,8%	9,9%	10,7%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Als wordt gekeken naar de procentuele verdeling van uitgaven over de vier activiteiten (en over overhead en monitoring en evaluatie) dan is te zien in tabel 11 en 12 dat het accent ligt op de ontwikkeling, verdieping en vernieuwing van het curriculum (gemiddeld 52,1%) en dat veel minder beschikbaar is voor het beoordelingsinstrumentarium (gemiddeld 3,7%).

Tabel 12 Aantal aanvragers en gemiddeld bedrag per activiteit per jaar

Activiteiten	Aantal aanvragers	Uitgaven per jaar	Gemiddeld percentage	Gemiddeld bedrag
Leerplan/doorlopende leerlijn	53	10.715.507	52%	202.179
Vakinhoudelijke deskundigheid	52	3.710.632	18%	71.358
Relatie school - omgeving	45	3.275.212	16%	72.782
Beoordelingsinstrumentarium	21	763.768	4%	36.370
Overhead en monitoring en evaluatie	53	2.087.552	10%	39.388
Totaal		20.552.672	100,0%	420.425

Tabel 12 laat zien dat alle aanvragers aan de ontwikkeling van curriculum en doorgaande leerlijn samen bijna € 10.750.000,- gemiddeld per jaar zullen besteden. Dit bedrag – gedeeld door het aantal aanvragers – geeft een gemiddelde te zien van iets meer dan 0.2 miljoen euro per jaar voor deze activiteit. Voor de bevordering van vakinhoudelijke deskundigheid begroten de aanvragers (52) samen gemiddeld 18,1% van hun uitgaven, hetgeen per jaar een bedrag betekent van € 3.750.000,- en gemiddeld per aanvrager een bedrag van € 70.000 euro per jaar. Voor de ontwikkeling van een duurzame relatie tussen school en omgeving gaat het om een iets groter gemiddeld bedrag per jaar (bij 45 aanvragers). Aanvragers (21) besteden het minst geld aan ontwikkeling van een beoordelingsinstrumentarium; het gaat om bijna een zevende deel van wat begroot is voor de curriculumontwikkeling 36.000 euro gemiddeld per jaar. Van alle uitgaven is gemiddeld circa 4% per jaarschijf begroot voor de ontwikkeling van een beoordelingsinstrument.

Gemiddeld iets meer dan 10% van alle uitgaven is gereserveerd voor overhead (projectcoördinatie) en monitoring en evaluatie. In het aanvraagformulier staat dat maximaal 7% van de totale lasten mag worden besteed aan projectcoördinatie en tenminste 2% moet worden besteed aan monitoring en evaluatie. Een gemiddelde van 10% is dan ook te begrijpen, al zijn er uitschieters naar boven van rond de 20%, dat wil zeggen een reservering van ca. 13% van de uitgaven voor monitoring en evaluatie bovenop de maximaal 7% voor projectcoördinatie (Haarlemmermeer, Tilburg en Zwolle).

2.4 Monitoring en evaluatie

De aanvragers zijn zelf verantwoordelijk voor de monitoring en evaluatie van hun activiteiten. In het aanvraagformulier wordt wel gevraagd naar een plan van aanpak hiervoor. Aanvragers dienen bondig mee te delen op welke manier ze van plan zijn activiteiten te monitoren en evalueren en daarbij onder meer aandacht te besteden aan de aanleiding van het project (probleemanalyse) en aan vragen die richting geven aan de monitoring en evaluatie.

Gekeken is of de aanvragen een specifieke toelichting op de aanpak van monitoring en een toelichting op de tussen- en eindevaluatie van de activiteiten bevatten. Daarbij is ook gekeken of de aanvrager bronnen noemt (methode of werkwijze, bijvoorbeeld enquêtes of gesprekken), op grond waarvan de informatie voor monitoring en de tussen- en eindevaluatie van de activiteiten kan worden verkregen. Uit tabel 13 blijkt dat de helft of meer van de aanvragers geen specifiek monitoringtraject in de aanvraag heeft opgenomen.

Tabel 13 Monitoringtraject opgenomen in de aanvraag

	Curriculum	Deskundig	Relaties	Beoordeling	Totaal
	%	%	%	%	%
Ja	48	40	34	45	42
Nee	50	58	64	50	56
Niet uitgewerkt	2	2	2	2	2
Totaal (N=100%)	(53)	(52)	(45)	(21)	(171)

Wat voor het monitoringtraject geldt, is in mindere mate van toepassing op de tussentijdse evaluatie en eindevaluatie. Vier vijfde deel van de aanvragers (respectievelijk 43 en 41 aanvragers) geeft een specifieke toelichting op deze twee onderwerpen en noemt ook uit welke bronnen men daarbij denkt te putten.

De aanvragers dienen bondig mee te delen op welke manier men van plan is de activiteiten te monitoren en evalueren. Zestien aanvragers voeren het monitor- en evaluatietraject zelf uit, twee weten het nog niet en vijfendertig willen onderzoek laten doen door een externe partij (16 gemeenten, 5 provincies, 9 RAS-regio's). De aanvragers gaven soms meer dan één antwoord. De gemeentelijke aanvragers noemen de volgende externe instanties: hogescholen (4), onderzoeksbureaus (4), universiteiten (3), nog onbekende partner (3), provinciale steuninstelling voor cultuureducatie (3, Plein C Noord-Holland), afdeling onderzoek en statistiek van de gemeente (2), gemeentelijke steuninstelling voor cultuureducatie (1), onderwijsadviesdienst (1). De provinciale aanvragers noemen hogeschool (2), universiteit (2), onderwijsadviesdienst (1), onderzoeksbureau (1), nog onbekende partner (1). De aanvragers uit de RAS regio noemen onderzoeksbureau (8) en cultuurnetwerker van de regio (1).

3 Analyse van activiteiten gericht op ontwikkeling, verdieping en vernieuwing van het curriculum

Uit hoofdstuk 2 bleek al dat alle vragende culturele instellingen een aanvraag indienden voor de activiteit ontwikkeling, verdieping en vernieuwing van het curriculum (1). Het FCP benadrukt in de regeling dat er moet worden gestreefd naar samenhang in alle activiteiten. Het beoogde resultaat ervan moet een samenhangend programma opleveren dat doorlopende leerlijn, gericht op de culturele ontwikkeling van de leerling, centraal stelt (2012: p. 14).

3.1 Gegevens over de activiteit

In ongeveer driekwart van de aanvragen is een duidelijk samenhang met andere activiteiten aangegeven. In een kwart ervan is die samenhang niet nadrukkelijk beschreven en in enkele aanvragen is geen samenhang tussen de gekozen activiteiten genoemd.

Tabel 14 Samenhang activiteit (1) met de andere activiteiten

Samenhang activiteit (1) met de andere activiteiten	Aantal
Ja, een duidelijke samenhang met de andere activiteiten	39
Nee, geen samenhang met de andere activiteiten	3
Deels wel samenhang, deels geen samenhang	11
Totaal	53

De activiteiten met het oog op het curriculum en de leerlijnen hebben in de meeste aanvragen betrekking op verschillende, zo niet alle, kunstdisciplines. De disciplines die daarbij ieder geval genoemd worden zijn muziek, beeldende kunst, theater en dans. Daarnaast worden erfgoed en in bijna de helft van de aanvragen schrijven en of literatuur en nieuwe media genoemd.

Tabel 15 Activiteit gericht op één cultuuruiting of meerdere?

Is deze activiteit gericht op één cultuuruiting of op meerdere?	Aantal
Op één cultuuruiting	1
Op twee of meer cultuuruitingen	41
'Cultuureducatie' in het algemeen	10
Niet bekend, niet in te delen	1
Totaal	53

In enkele aanvragen is er een keuze gemaakt voor de ontwikkeling van een leerlijn voor een of twee disciplines. De samenwerkingspartners zijn in die aanvragen uitdrukkelijker genoemd; het betreft dan een beperkt aantal lokale professionele culturele instellingen die zich specifiek richten op de gekozen disciplines.

Tabel 16 Samenwerkingspartners voor uitvoering van de activiteiten

Wie voert de activiteiten uit?	Aantal
Centrale aanvrager zelf als enige	2
Andere uitvoerder(s), niet de centrale aanvrager	1
Centrale aanvrager en andere uitvoerder(s) samen	50
Totaal	53

Tabel 17 Soort samenwerkingspartners voor uitvoering van de activiteiten

Wat voor soort instelling is dat?	Gemeente	Provincie	RAS-regio	Totaal
Provinciale intermediaire instelling voor cultuureducatie	5	1	4	10
Provinciale instelling voor professionele kunsten	2	0	0	2
Andere provinciale (culturele) instelling	1	4	0	5
Centrum voor de kunsten	6	5	2	13
Muziekschool	7	5	3	15
Museum	16	6	5	27
Bibliotheek	11	5	6	22

N=48

Het is moeilijk uit de aanvraagformulieren af te leiden hoeveel andere instellingen – naast de samenwerkingspartners – de activiteit uitvoeren. Een van de oorzaken daarvoor is dat de cijfers in de in te vullen tabel automatisch opgeteld worden en het maar de vraag is of dit door de aanvrager wel zo bedoeld is.

De rolverdeling tussen verschillende betrokken partijen wordt in de meeste aanvragen en activiteitenplannen niet altijd concreet uitgewerkt. Zo kan geen helder beeld gegeven worden van de organisatie en van 'wie wat doet'. In het bijzonder de rol van de scholen is onduidelijk. Scholen, dan wel scholenkoepels, worden in zeven aanvragen genoemd als mede-uitvoerder. Dat wil niet zeggen dat ze in de overige aanvragen geen rol hebben. Waar scholen wel genoemd zijn is het niet altijd duidelijk in welke hoedanigheid zij optreden. Dit varieert van mede-ontwikkelaar tot afnemer van het uiteindelijke resultaat van het ontwikkeltraject. In enkele aanvragen is de rol van de school helemaal niet genoemd omdat de aanvrager nog geen contact met de school had toen de aanvraag werd opgesteld.

3.2 Probleemstelling als grondslag voor de voorgenomen activiteit

De aanvragen dienden een *duidelijke* probleemschets te hebben die ten grondslag ligt aan de voorgenomen activiteit. Uit tabel 18 blijkt dat in negentien van de drieënvijftig aanvragen sprake is van een duidelijke probleemschets, elf daarvan gedaan door een centrum voor de kunsten. De meeste aanvragers (57%) geven een aanzet en 8% heeft helemaal geen probleemstelling geformuleerd.

Tabel 18 Geeft de soort aanvrager een duidelijke probleemschets

Is er een duidelijke probleemschets?	Soort aanvrager in categorie				Totaal
	Provinciale steunfunctie cultuureducatie	Centra voor de kunsten en muziekschool	Categorie 'anders'	Restcategorie bibliotheek, museum e.d.	
Ja, duidelijke probleemschets	3	11	4	1	19
Ja, maar niet zo duidelijk, wel in aanzetten	5	14	7	4	30
Nee, geen of amper probleemschets	0	2	2	0	4
Totaal	8	27	13	5	53

Hieronder wordt in drie paragrafen beschreven over welk probleem het precies gaat, voor wie dit probleem geldt en waardoor is dit probleem veroorzaakt.

Welke problemen worden genoemd?

De aanvragers zien een groot aantal problemen als reden om *het curriculum voor het leergebied kunstzinnige oriëntatie* te ontwikkelen, te vernieuwen of te verdiepen. Het merendeel daarvan heeft betrekking op de school en de omgeving van de school. Het gaat dan om visie, curriculum, leeropbrengsten, de vraag van de school en financiën. Maar ze hebben ook betrekking op het aanbod van culturele instellingen. Overigens is het zo dat de aanvragers voor de RAS-regio's weinig problemen zien, en als ze worden onderkend betreft het kwesties betreffende het curriculum en het aanbod van culturele instellingen.

School

Er wordt geconstateerd dat cultuurprojecten en culturele activiteiten veelal losstaan van de rest van het schoolprogramma. Deze worden vaak op projectbasis uitgevoerd en verankering is dan lastig. Culturele activiteiten worden bovendien niet gekoppeld aan de ontwikkeling van de kinderen. De status van cultuureducatie op scholen is over het algemeen laag. Scholen hebben lang niet allemaal een visie op cultuureducatie, laat staan dat ze doorgaande leerlijnen voor cultuureducatie of de kunstvakken hebben ontwikkeld. En weinig scholen kennen een uitgewerkt curriculum voor de schoolvakken in het leerdomein kunstzinnige oriëntatie. Als daarvan al sprake is dan kent dat vaak geen theoretische grondslag en is de samenhang met andere leergebieden niet optimaal. In geval van tijd- of geldgebrek worden cultuureducatieve activiteiten door scholen geschrapt, of er wordt gebruik gemaakt van goedkoper (concurrerend) aanbod van kwalitatief lager niveau. Muziekeducatie is onvoldoende verankerd in het curriculum en dat kost volgens aanvragers wel wat tijd om dit voor elkaar te brengen. Voor cultureel erfgoed geldt dat er op dit moment weinig voorbeelden zijn van leerlijnen die scholen kunnen helpen culturele activiteiten, zoals museumbezoek, in een betekenisvolle context te plaatsen.

Omgeving van de school

Het cultuureducatief aanbod van instellingen sluit onvoldoende aan op wensen van de scholen. Het sluit ook niet altijd aan op competenties van leerlingen en leerdoelen. Het huidige cultuurmenu, dat veel aanbieders kenmerkt, staat veelal los van het onderwijscurriculum en blijft vaak steken op het niveau van oriëntatie en kennismaking. Het accent ligt daarbij teveel op het

receptieve en als er sprake is van actieve kunstbeoefening betreft dit vaak op zichzelf staande activiteiten, die niets met het curriculum van de school te maken hebben.

Door het gemis aan een gezamenlijk doel zijn culturele instellingen geen partner van de school maar leveranciers van aanbod. Culturele aanbieders werken te weinig samen en dit leidt vaak tot een versnipperd – weinig samenhangend en kortdurend – aanbod.

Voor wie is het een probleem?

Gemeentelijke aanvragers noemen school en culturele instelling, en soms de samenwerking tussen beide, als probleem. Provinciale aanvragers vinden vooral de school probleemeigenaar. RAS-regio's noemen de samenwerking tussen school en instelling een probleem.

School

Groepsleerkrachten ervaren activiteiten voor cultuureducatie als (extra) belastend en ze vinden ook dat die een geïntegreerd onderdeel van de reguliere kunstlessen moeten vormen. Zij zijn meestal weinig betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van deze activiteiten en kunnen zelf geen geïntegreerde 'kunstlessen' ontwikkelen of kunstlessen waarin ook rekening gehouden wordt met de ontwikkelmogelijkheden van het individuele kind.

Provinciale aanvragers zijn in de meeste gevallen werkzaam op het platteland, in kleine dorpen en scholen met weinig voorzieningen. Er zijn dan ook aanzienlijke verschillen tussen scholen als het over cultuureducatie gaat.

Scholen vinden het lastig – vanwege gemis aan kennis en ervaring – de juiste vragen te stellen aan culturele instellingen. Icc'ers hebben in de school weinig draagvlak. Icc'ers staan er alleen voor en moeten veel moeite doen om cultuureducatie onder de aandacht van de schoolbesturen, directies en collega's te brengen.

Omgeving van de school

Het is voor school en aanbieder vaak niet duidelijk wie zorg moet dragen voor de inhoud van de cultuureducatieve activiteiten. Scholen en cultuuraanbieders wisselen geen expertise uit en werken niet samen en het culturele aanbod sluit lang niet altijd aan op te verkrijgen competenties en leerdoelen van het onderwijs. Culturele instellingen bieden een overaanbod aan activiteiten aan, terwijl culturele activiteiten in veel scholen een incidenteel karakter hebben.

Welke oorzaken zijn er (hoe komt het)?

De oorzaken die de aanvragers noemen worden door hen herleid naar de school en de culturele instelling zelf en de samenwerking tussen beide.

School

Cultuureducatie krijgt te weinig aandacht van schoolbesturen en directies, terwijl de steun van beide van belang is om cultuureducatie in het onderwijs vorm te geven, aldus de aanvragers.

Het ambitieniveau van scholen voor de ontwikkeling van leerlijnen loopt ook sterk uiteen, hetgeen ook te maken heeft met het enthousiasme en de inzet van het schoolteam. Scholen vinden het bovendien vaak moeilijk om de vertaling van papier naar praktijk te maken. Kennis en kunde om de juiste vragen te stellen en goede op de school en het onderwijs afgestemde leerlijnen te ontwikkelen ontbreken veelal. Bij de ontwikkeling en invoering van leerlijnen wordt de school onvoldoende ondersteund. Dit komt ook omdat huidige icc'ers te weinig in

staat zijn leerlijnen werkelijk te verankeren. Voor het beeldend onderwijs zijn er voldoende voorbeelden van leerlijnen en methoden. Toch wordt daar door scholen nog weinig gebruik van gemaakt. Deels door onzekerheid of doordat een leerlijn zich heel specifiek op een aspect van het beeldend onderwijs richt en daarmee niet voldoende aansluit bij de behoefte van de leerling en school. Vaak is het lesgeven in (een van) de kunstvakken te afhankelijk van de eigen interesse van de leerkracht en ontbreekt het vak een structurele plaats in het onderwijs.

Omgeving van de school

Er is volgens de aanvragers vaak geen gemeenschappelijk kader waarbinnen onderwijs en cultuur elkaar kunnen verstaan. Culturele instellingen kijken bij de ontwikkeling van hun aanbod te weinig naar aansluiting bij het curriculum. Zij missen de kennis om de culturele ontwikkeling van een kind inzichtelijk te maken en om de vraag van het onderwijs naar culturele activiteiten beter te sturen en daarop aan te sluiten. Instellingen gaan veelal alleen uit van hun eigen kennis en stemmen onderling te weinig af. Het aanbod krijgt daardoor een vrijblijvend karakter. Dat scholen niet vraaggericht handelen komt ook omdat weinig scholen over een structurele leerlijn voor kunst en erfgoed beschikken. Als scholen en culturele instellingen een gezamenlijk referentiekader ontwikkelen leidt dit ook tot onderlinge afstemming tussen onderwijs en culturele instellingen.

3.3 Doelgroepen

In het aanvraagformulier wordt per activiteit gevraagd op welke leeftijdsgroep de activiteiten zich richten. Er is bij de analyse gekeken naar de typen scholen, de typen culturele instellingen en andere doelgroepen die in de aanvragen als doelgroep worden genoemd.

Het Fonds vraagt ook naar het aantal basisscholen, leerlingen, medewerkers van basisscholen (schoolbesturen, directies, icc'ers, leerkrachten, enz.) en educatief medewerkers van culturele instellingen die met de activiteit bereikt worden. De tabel in het formulier is heel verschillend ingevuld en het is daarbij vaak onduidelijk of aantallen al opgeteld zijn of nog opgeteld moeten worden. Cijfers die de aanvragers hier in de tabel invulden leveren derhalve geen betrouwbare gegevens op. Ook de begeleidende tekst van de aanvragers geeft in de meeste gevallen hier geen uitsluitsel over.

Tabel 19 Op welk typen scholen is deze activiteit (1) gericht?

Op welke typen scholen is de activiteit gericht?	Aantal	Procent
Alleen basisscholen	40	75,5%
Basisscholen in het algemeen en speciaal onderwijs	7	13,2%
Basisscholen in het algemeen en voortgezet onderwijs	4	7,5%
Alle drie soorten scholen	2	3,8%
Totaal	53	100,0%

Scholen

De meeste aanvragers richten zich – conform de doelstelling van de regeling – bij de activiteiten gericht op de ontwikkeling, de verdieping en de vernieuwing van het curriculum voor het leergebied kunstzinnige vorming op basisscholen (40). Zeven aanvragers mikken naast het

basisonderwijs specifiek op het speciaal onderwijs en vier op basis- en voortgezet onderwijs. Er is één aanvraag die zich specifiek op alle drie de typen scholen richt.

Culturele instellingen

Tweeëndertig aanvragers (twintig gemeenten, acht provincies en vier RAS-regio's) richten zich op (lokale) culturele instellingen in het algemeen en specificeren het type instelling niet. *Acht aanvragers* (vier gemeenten en vier RAS regio's) noemen diverse culturele instellingen waar zij zich op richten: theatermakers (6), archief (5), bibliotheek (3), centrum voor de kunsten (3), cultureel centrum (1), cultureel ondernemers (1), dansschool (2), erfgoedhuis (2), filmhuis (2), historische vereniging (3), individuele kunstenaars (1), kunstenaarscollectief (1), kunstuitleen (2), molen (1), historische boerderij (1), musea (5), muziekcentrum (2), muziekschool (4), orkest (2), podium (3), regionale intermediair (2) en sociaal artistieke initiatieven (1). *Dertien aanvragers* (zeven gemeenten, drie provincies en drie RAS-regio's) noemen geen enkele culturele instelling waar zij zich met deze activiteit op willen richten.

Culturele instellingen – als aanvragers – voor RAS-regio's zeggen vaker en meer gedetailleerd op wie de activiteit zich richt dan gemeenten. Provinciale aanvragers zeggen niet gedetailleerd op wie zij zich richten.

Andere doelgroep(en)

Vijf aanvragers noemen andere doelgroepen: twee van de gemeenten noemen 'directies van scholen' (Tilburg) en 'combinatiefunctionarissen' (Zoetermeer). Twee van de provinciale aanvragers noemen als doelgroep 'leerlingen' en 'management/directies' (Limburg en Utrecht). Eén van de RAS-regio's noemt het hoogheemraadschap als doelgroep, de RAS-regio's noemen verder geen andere doelgroepen.

3.4 Doelen, doelbereikingscriteria en termijnen

Tabel 20 Formulering doelstellingen

Formulering doelstellingen	Soort matchende overheid			
	Gemeente	Provincie	RAS-regio	Totaal
Alleen in algemene termen	5	1	3	9
Conform de regeling	7	2	1	10
(Ook) eigen toespitsing en invulling	19	8	7	34
Totaal	31	11	11	53

Vierenveertig aanvragers (83%) noemen concrete doelbereikingscriteria. Deze targets worden bijna altijd gesteld voor de periode 2013-2016. Slechts twee gevallen wijken daarvan af: bij één aanvraag wordt helemaal geen termijn genoemd en bij een andere wordt zowel de periode 2013-2016 als die daarna genoemd.

3.5 Aanpak en keuze van werkwijzen en middelen

In hoeverre sluiten de aanvragers met hun aanpak aan bij de vraag van het onderwijs of stellen ze de eigen doelstellingen centraal? Bij de analyse is hiervoor naar de probleemschets en de

keuze voor activiteiten gekeken. Daaruit blijkt vaak of er vooraf gedegen overleg is geweest met scholen of dat de ingediende aanvraag een eigen invulling is van de culturele instelling, die aansluit bij eigen doelen (aanbodgericht). Bij de ontwikkeling en verdieping van leerlijnen vindt de keuze voor aanpak en soort van activiteiten overwegend vanuit de culturele instellingen plaats, namelijk in bijna 50% van de aanvragen. Bijna 30% van de aanvragers (19) gaat overwegend uit van de vraag van de scholen. In ruim 10% van de aanvragen (6) is het niet duidelijk of vooral het aanbod van de culturele instellingen of de vraag van de scholen leidend is geweest.

Tabel 21 Aanpak gezien vanuit de soort aanvrager

Aanpak	Soort aanvrager in categorie				
	Provinciale steunfunctie cultuureducatie	Centra voor de kunsten en muziekschool	Categorie 'anders'	Restcategorie bibliotheek, museum e.d.	Totaal
Overwegend in en vanuit het onderwijs/de leerkrachten	5	9	2	3	19
Overwegend in en vanuit betrokken culturele instellingen	3	14	10	1	28
Niet duidelijk, niet in te delen, ter discussie	0	4	1	1	6
Totaal	8	27	13	5	53

Daarnaast is nagegaan óf en welke uitwerking er gegeven is aan de keuze van middelen die worden ingezet bij de ontwikkeling en verdieping van leerlijnen. Lichten de aanvragers hun werkwijze ook nader toe?

In 51 van de 53 aanvragen wordt de werkwijze om tot doorgaande leerlijnen te komen nader toegelicht. Slechts in twee gevallen gebeurt dat niet. Bij alle aanvragers gaat het om het creëren van meer samenhang en een verankering van cultuureducatie in de school. Er is bij de aanpak geen verschil te constateren tussen gemeenten, provincies en RAS-regio's.

Werkwijze

Hoewel de werkwijze in de meeste gevallen wordt toegelicht, heel specifiek is de uitwerking ervan in de aanvragen nu ook weer niet. Het gaat om globale aanduidingen: het vormen van ontwikkelgroepen, werken aan een gezamenlijk referentiekader, partnerschappen, advisering, training. Er wordt relatief weinig gekozen voor pilots of voor het experiment (drie keer door gemeenten, twee keer door provincies en een keer door een RAS-regio). Het lijkt erop dat de meeste aanvragers met hun werkwijze zo breed mogelijk willen inzetten, zoveel mogelijk scholen erbij willen betrekken in plaats van te kiezen voor een specifieke ontwikkeling of verdieping. Waar wel specifieke methoden worden genoemd haakt de aanvrager aan bij lokale sterke kanten, ontwikkelingen of specifieke beleidskeuzes (Delft kiest voor techniek en wetenschap; Maastricht kiest voor talentontwikkeling; Leeuwarden kiest voor een leerorkest). Gemeenten lijken daarin al meer keuzes te hebben gemaakt dan provincies of RAS-regio's, waarschijnlijk omdat zij de lokale situatie beter kennen en er ook directe invloed op hebben.

3.6 Voorbeeldwerking

Bij activiteiten gericht op ontwikkeling, verdieping en vernieuwing van het curriculum gaat het uitdrukkelijk om *'scholen die zich daarmee willen onderscheiden.'* Het gaat dus niet om *alle* scholen in een gemeente, provincie of RAS-regio. Toch is te zien dat aanvragers hopen, dan wel inzetten op een voorbeeldwerking voor *alle* andere scholen in hun gebied. Er zijn in de aanvragen daarbij vier scenario's te onderscheiden:

1. alle scholen zijn van meet af aan betrokken bij de ontwikkeling van de leerlijnen. Het gaat dan bijvoorbeeld over het doorontwikkelen van bestaande kunstmenu's;
2. men start – als wijze van pilot – met een beperkt aantal scholen. Daarna biedt men het ontwikkelde materiaal en aanbod aan alle scholen aan;
3. men start met een beperkt aantal scholen '*...die zich daarmee willen onderscheiden*', en hopen – of zetten bewust in – op olievlekwerking waardoor meer scholen zich aansluiten;
4. tot slot zijn er aanvragen die starten met een beperkt aantal scholen en er vanuit gaan dat dit aantal niet groeit. Zij richten zich op de scholen '*...die zich willen onderscheiden*'.

Tabel 22 Wordt een voorbeeldwerking beoogd door de aanvrager?

Wordt een voorbeeldwerking beoogd?	Gemeente	Provincie	RAS-regio	Totaal
Ja	23	5	3	31
Nee	4	3	6	13
Niet duidelijk	4	3	2	9
Totaal	31	11	11	53

Het merendeel van de aanvragers (31) wil een voorbeeldwerking voor andere scholen. Veertien aanvragers streven een voorbeeldwerking na voor scholen én culturele instellingen. Hoe men deze voorbeeldwerking wil realiseren is in dertien van de dertig gevallen echter niet duidelijk en er zijn zelfs aanvragen (acht van de dertig) die helemaal niet vermelden hoe ze die voorbeeldwerking willen realiseren.

Tabel 23 Voorbeeldwerking voor wie?

Voor wie is voorbeeld bedoeld?	Aantal	Procent
Alleen voor (andere) scholen	12	23%
Voor scholen en culturele instellingen	14	26%
Voor scholen, culturele en overige instellingen	2	4%
Niet duidelijk voor wie eigenlijk	3	6%
Totaal	31	59%

Tabel 24 Wordt meegedeeld hoe men de voorbeeldwerking realiseert?

Wordt duidelijk hoe men voorbeeldwerking realiseert?	Aantal	Procent
ja, duidelijk	9	17%
ja, maar niet duidelijk	13	25%
nee	8	15%
Totaal	30	57%

4 Analyse van activiteiten die bijdragen aan de vakinhoudelijke deskundigheid

In dit hoofdstuk wordt gerapporteerd over aanvragen die zijn gedaan voor de activiteiten die bijdragen aan de vakinhoudelijke deskundigheid van leerkrachten en educatief medewerkers op het gebied van cultuureducatie. Het gaat hierbij zowel om pedagogisch-didactische vaardigheden als ook om vaardigheden in de verschillende kunstdisciplines en (kunst)historische kennis.

4.1 Gegevens over de activiteit

Op één na alle instellingen deden een aanvraag voor deze activiteit. Men brengt deze activiteit daarbij meestal in verband met de ontwikkeling van het curriculum en de doorgaande leerlijnen. Twee aanvragen lieten geen samenhang zien tussen deze activiteit en de andere activiteiten waarvoor ze een aanvraag indienden.

Tabel 25 Samenhang van deze activiteit (2) met de andere activiteiten

Heeft deze activiteit samenhang met andere activiteiten?	Aantal
Ja, duidelijke samenhang met de andere activiteiten	41
Nee, geen samenhang met de andere activiteiten	2
Deels wel samenhang, deels geen samenhang	9
Totaal	52

Omdat er in veel gevallen een samenhang is met de eerste activiteit – ontwikkeling van curriculum en leerlijnen – is deskundigheidsbevordering meestal gericht op meerdere of alle kunstdisciplines (en vaak ook op erfgoed). Vaker dan bij de eerste activiteit richt de deskundigheidsbevordering zich op cultuureducatie in het algemeen (of op kunstzinnige oriëntatie). In een enkele aanvraag wordt specifiek voor één kunstdiscipline gekozen, bijvoorbeeld voor deskundigheidsbevordering op het gebied van muziek.

Tabel 26 Gericht op één cultuuruiting of meerdere

Is deze activiteit gericht op één cultuuruiting of meerdere?	Aantal
Op één cultuuruiting	1
Op twee of meer cultuuruitingen	33
'Cultuureducatie' in het algemeen	15
Niet bekend, niet in te delen	3
Totaal	52

In de meeste gevallen is de centrale aanvrager ook (mede)uitvoerder van de activiteiten gericht op deskundigheidsbevordering. In zeven aanvragen is hij zelfs de enige uitvoerder. Provinciale steunfuncties voor cultuureducatie, centra voor de kunsten, musea en bibliotheken worden door circa een kwart van de aanvragen genoemd als (mede)uitvoerder. Ook Pabo's en hogescholen worden overigens als partner genoemd. Uit de aanvragen en de activiteitenplan-

nen wordt niet duidelijk wat de rolverdeling is tussen de verschillende betrokken partijen, wel lijkt het er op dat de centrale aanvrager in veel gevallen een regisserende rol heeft.

Tabel 27 Samenwerkingspartners voor uitvoering van de activiteit

Met wie wordt samengewerkt?	Aantal
Centrale aanvrager zelf als enige	7
Andere uitvoerder(s), niet de centrale aanvrager	3
Centrale aanvrager en andere uitvoerder(s) samen	42
Totaal	52

Tabel 28 Soort samenwerkingspartners voor uitvoering van de activiteiten

Soort samenwerkingspartners	Gemeente	Provincies	RAS-regio	Totaal
Provinciale intermediair instelling voor cultuureducatie	8	1	6	15
Provinciale instelling voor professionele kunsten	0	0	0	0
Andere provinciale (culturele)instelling	1	6	0	7
Centrum voor de kunsten	6	6	2	14
Muziekschool	2	4	2	8
Museum	3	6	4	13
Bibliotheek	1	5	6	12

N=43 (provinciale steunfunctie cultuureducatie) en N=42 (overige)

Andere soort mede-uitvoerders

Andere uitvoerders zijn hogescholen (10), Pabo's (9), particulier trainingsbureau (4), kenniscentra cultuureducatie (3), Cultuur in de Spiegel / RU Groningen (2), onderwijsbegeleidingsdienst (1). Bijzondere mede-uitvoerders zijn bijvoorbeeld Introdans, Museumfederatie, Community Learning Center en de Volksuniversiteit.

4.2 Probleemstelling als grondslag voor de voorgenomen activiteit

Tabel (29) laat zien dat zeventien van de drieënvijftig aanvragen een duidelijke probleemstelling kent, waarvan negen afkomstig van een centrum voor de kunsten. De helft van de aanvragers (48%) gaf een aanzet en bijna 20% heeft helemaal geen probleemstelling geformuleerd.

Tabel 29 Geeft de soort aanvrager een duidelijke probleemschets

Is er een duidelijke probleemschets?	Soort aanvrager in categorie				Totaal
	Provinciale steunfunctie cultuureducatie	Centra voor de kunsten en muziekschool	Categorie 'anders'	Restcategorie bibliotheek, museum e.d.	
Ja, duidelijke probleemschets	4	9	3	1	17
Ja, maar niet zo duidelijk, wel in aanzetten	3	12	7	3	25
Nee, geen of amper probleemschets	1	5	3	1	10
Totaal	8	26	13	5	52

Welke problemen worden genoemd?

Van de tweeënvijftig aanvragers kennen er tien geen problemen die als aanleiding kunnen worden beschouwd voor hun activiteiten om deskundigheid van leerkrachten en vakdocenten in de school en educatief medewerkers van culturele instellingen te bevorderen. Deze tien gaan, ondanks gebrek aan argumenten, wel activiteiten aan en reserveren daarvoor budget.

School

In een aantal provincies is er sprake van krimp en scholen worden daarbij ook kleiner. Scholen gaan dan samenwerken en door deze schaalvergroting rouleren leerkrachten en daarmee de specifieke expertise. Vervolgens constateren aanvragers dat scholen geen zicht hebben op de eisen die de rijksoverheid stelt voor de realisering van de kerndoelen kunstzinnige oriëntatie. Aanvragers noemen een duidelijk gemis aan vakcompetenties bij leerkrachten om muziek, beeldend onderwijs of literatuuronderwijs goed te verzorgen. Er is gebrek aan specialisten in het schoolteam (overigens niet alleen voor de kunstvakken). In een aantal provincies zijn er te weinig (gecertificeerde) icc'ers en die expertise wordt door de aanvragers node gemist. Enkele aanvragers vermelden dat het resultaat van de kunstvaklessen niet wordt beoordeeld, en dat leerkrachten geen zicht hebben op leeropbrengsten. Als het over vakinhoud gaat merkt een enkele aanvrager op (in het verlengde van het theoretisch kader van Van Heusden (2012)) dat het huidige cultuureducatie-onderwijs vooral gericht is op waarnemen en verbeelden, en nauwelijks op conceptualiseren en analyseren³. Voorts wordt geconstateerd dat er onvoldoende ondersteuning is voor de ontwikkeling van deskundigheid op deze vaardigheden.

Omgeving van de school

Aanvragers missen bij educatief medewerkers de kennis van de kunstvakinhoud en van pedagogisch- en didactisch handelen. Educatief medewerkers zijn dan ook niet altijd in staat aan te sluiten bij de pedagogisch-didactische visie en werkwijze van scholen.

Voor wie is het een probleem?

De aanvragers wijzen voor problemen naar de school en de leerkracht, een aantal wijst ook naar culturele instellingen.

School

Het ontbreekt volgens de aanvragers de school aan voldoende expertise en aan een helder cultuureducatiebeleid om het aanbod van culturele instellingen een plaats te geven. Scholen zijn onvoldoende in staat om cultuureducatie vorm en inhoud te geven. Omdat culturele instellingen aanbodgericht werken is het moeilijk cultuureducatie met kwaliteit te realiseren. Het ontbreekt de groepsleerkracht aan kennis en vaardigheden om in de klas door te werken op of vanuit een project van een kunstenaar of culturele instelling. Ze hebben handvatten nodig om goed met leerlingen te praten over kunst.

Omgeving van de school

Educatief medewerkers moeten didactische vaardigheden leren, omdat ze volgens de aanvragers nu onvoldoende deskundig zijn om les te geven in het primair onderwijs.

³ Barend van Heusden (2012). *Wat leren we van Cultuuronderwijs?* Rotterdam: KCR.

Welke oorzaken worden genoemd (hoe komt het)?

De oorzaken die de aanvragers noemen zijn volgens hen te herleiden tot de visie op en inhoud van de kunstvakken op school, de opleiding tot leraar primair onderwijs en de vaststelling dat school en culturele instelling elkaars werelden niet kennen.

School

Om een visie te ontwikkelen en die vervolgens uit te werken hebben schoolbesturen, directies en icc'ers hulp nodig. Die hulp is er nu niet in voldoende mate. Scholen nemen te weinig verantwoordelijkheid op het gebied van cultuureducatie en cultuuraanbieders zijn onvoldoende in staat adequaat op de vraag van de school te reageren. Met het wegbezuinigen van vakkrachten in het primair onderwijs en de geringe aandacht die de Pabo aan cultuureducatie besteedt of kan besteden, lijkt de expertise op dit gebied in de school verder te verdwijnen. Leerkrachten missen de vaardigheden en het zelfvertrouwen om kunst- en cultuurvakken te verzorgen, omdat deze vakken in hun opleiding een ondergeschikte plaats innemen.

Omgeving van de school

Icc'ers en leerkrachten hebben vaak onvoldoende overzicht over het culturele veld en te weinig tijd om zich hierin te verdiepen. En omgekeerd ontbreekt het educatief medewerkers vaak aan kennis over het onderwijs. Aanvragers merken op dat men elkaars werelden niet kent, elkaars taal niet spreekt en geen gemeenschappelijk functioneringskader ontwikkelt. Culturele instellingen hebben in de ogen van aanvragers weinig kennis van vragen en behoeften van het onderwijs in cultuureducatie.

4.3 Doelgroepen

In het aanvraagformulier wordt per activiteit gevraagd op welke leeftijdsgroep de activiteiten zich richten. Bij de analyse is gekeken naar typen scholen, culturele instellingen en andere doelgroepen die in de aanvragen als doelgroep worden genoemd. Het Fonds vraagt in zijn aanvraagformulier ook naar het aantal medewerkers van basisscholen en educatief medewerkers die met deze activiteit worden bereikt. Ook hier is de tabel in het formulier heel verschillend ingevuld en het is daarbij vaak onduidelijk of aantallen al opgeteld zijn of nog opgeteld moeten worden. Cijfers die de aanvragers invulden leveren derhalve geen betrouwbare gegevens op. Ook de begeleidende tekst van de aanvragers geeft hier in de meeste gevallen geen uitsluitel over.

Tabel 30 Op welke typen scholen is deze activiteit (2) gericht?

Op welke typen scholen is deze activiteit (2) gericht?	Aantal	Procent
Alleen basisscholen	41	78%
Basisscholen in het algemeen en speciaal onderwijs	7	14%
Basisscholen in het algemeen en voortgezet onderwijs	2	2%
Alle drie soorten scholen	1	2%
Niet op scholen gericht, maar op instellingen of personen	2	4%
Totaal	52	100%

Scholen

Bijna alle aanvragers richten zich bij de activiteiten op het gebied van de vakinhoudelijke deskundigheid van leerkrachten inclusief vakdocenten en educatief medewerkers (activiteit 2) op basisscholen; in de meeste gevallen ook (41) alleen op basisscholen. Zeven aanvragers richten zich naast het basisonderwijs op het speciaal onderwijs en twee aanvragers richten zich op basisschool en voortgezet onderwijs. Er is één aanvraag die zich specifiek op alle drie de typen van scholen richt. Twee aanvragers richten zich niet op basisscholen maar louter op culturele instellingen of personen.

Culturele instellingen

Vierendertig aanvragers (21 gemeenten, 9 provincies en 4 RAS-regio's) zich op (lokale) culturele instellingen in het algemeen, ze specificeren het type instelling daarbij niet. Elf aanvragers (5 gemeenten, 1 provincie en 5 RAS-regio's) noemen diverse culturele instellingen waar zij zich op richten: amateurs (2), archieven (4), bibliotheken (3), centra voor de kunsten (5), cultureel centrum (1), dansschool (1), erfgoedhuis (1), filmhuis (1), historische boerderij (1), historische vereniging (3), individuele kunstenaars (2), kunstenaarscollectief (1), kunstuitleen (2), kunstvakdocenten (2), molen, museum (3), muziekschool (2), ontwikkelaars (3), orkest (1), podium (3), provinciale steunfunctie (1), regionale/lokale intermediairs (3) en theatermakers (6). Zeven aanvragers (4 gemeenten, 1 provincies en 2 RAS-regio's) noemen geen culturele instellingen waar zij zich met activiteit 2 op richten.

Personen

De activiteiten richten zich in bijna alle aanvragen op groepsleerkrachten (51) en (48) op educatief medewerkers c.q. docenten kunsteducatie. Bij 38 aanvragen richten ze zich op interne cultuurcoördinatoren. In zesendertig aanvragen worden alledrie de groepen personen genoemd. Elf aanvragers richten zich direct op groepsleerkrachten en educatief medewerkers c.q. docenten kunsteducatie. Twee aanvragers richten zich zowel op groepsleerkrachten als interne cultuurcoördinatoren. Eén aanvraag richt zich uitsluitend op groepsleerkrachten en één aanvraag richt zich alleen op educatief medewerkers en docenten kunsteducatie.

Andere doelgroep(en)

Twaalf aanvragers (6 gemeente, 4 provincies en 1 RAS-regio) noemen andere doelgroepen waar zij zich voor vakinhoudelijke deskundigheid op richten. Zij noemen dan: schoolbesturen en directies (6), pabo (4), ouders (2), betrokkenen/belanghebbenden (2), hogeschool (1), kunstvakopleiding (1), gemeenten (1), bso-medewerkers (1), kinderen (1), combinatiefunctionarissen (1), ervaringsdeskundigen (1), hoogheemraadschap (1) en brede school (1).

4.4 Doelen, doelbereikingscriteria en termijnen

Achtendertig aanvragers (73,1%) noemen concrete doelbereikingscriteria en deze worden bijna altijd gesteld voor de periode 2013-2016.

Voor wat betreft de formulering van de doelstelling laat tabel 31 het volgende beeld zien:

Tabel 31 Formulering doelstellingen

Formulering doelstellingen	Soort matchende overheid			
	Gemeente	Provincie	RAS-regio	Totaal
Alleen in algemene termen	6	0	3	9
Conform de regeling	7	3	1	11
(Ook) eigen toespitsing en invulling	15	8	6	29
Kan niet goed beoordeeld worden	2	0	1	3
Totaal	30	11	11	52

4.5 Aanpak en keuze van werkwijzen en middelen

Sluiten de aanvragers met hun aanpak aan bij de vraag van het onderwijs of stellen ze de doelstellingen van de culturele instelling(en) centraal? Bij de analyse is hiervoor weer naar de probleemschets en de keuze voor activiteiten gekeken. Daaruit blijkt vaak of er vooraf gedegen overleg is geweest met scholen of dat de ingediende aanvraag een eigen invulling is van de culturele instelling, die aansluit bij eigen doelen (aanbodgericht).

Tabel 32 Aanpak vanuit de soort aanvrager

Aanpak	Soort aanvrager in categorie				
	Provinciale steunfunctie cultuureducatie	Centra voor de kunsten en muziekschool	Categorie 'anders'	Restcategorie bibliotheek, museum e.d.	Totaal
Overwegend in en vanuit het onderwijs/de leerkrachten	5	7	2	2	16
Overwegend in en vanuit betrokken culturele instellingen	3	12	10	1	26
Niet duidelijk, niet in te delen, ter discussie	0	7	1	2	10
Totaal	8	26	13	5	52

Bij de helft van de aanvragen (26) wordt overwegend in en vanuit de betrokken culturele instellingen gewerkt, in een kwart van de gevallen (16) overwegend in en vanuit het onderwijs en in 20% (10) van de aanvragen is het niet duidelijk of overwegend in en vanuit het onderwijs ofwel in en vanuit de culturele instellingen wordt gewerkt.

Werkwijze

Laten de aanvragen een uitwerking van de keuze van middelen zien die worden ingezet bij deskundigheidsbevordering en zo ja, welke? Lichten de aanvragers hun werkwijze nader toe en zo ja, voor welke vorm van scholing kiezen zij?

In bijna de helft van de aanvragen wordt gekozen voor (na)scholingsmethoden die specifiek gericht zijn op het schoolteam of op individuele leerkrachten, zoals 'coaching-on-the-job', 'peermonitoring', 'teamtraining' en 'intervisie'. In de andere helft van de aanvragen zijn het grotere scholingsverbanden zoals cursussen, symposia of websites waarvoor gekozen wordt. Daartussenin ligt nog de werkvorm van kenniskring of lerend netwerk, waar in beperkte mate voor is gekozen. In de keuze van werkwijzen is geen opvallend verschil te zien tussen gemeenten, provincies en RAS-regio's.

4.6 Voorbeeldwerking

Vergeleken met activiteit (1) de ontwikkeling, verdieping en vernieuwing van het curriculum wordt bij deskundigheidsbevordering in mindere mate een voorbeeldwerking beoogd.

Tabel 33 Wordt een voorbeeldwerking beoogd door de aanvrager?

Wordt een voorbeeldwerking beoogd?	Gemeente	Provincie	RAS-regio	Totaal
Ja	17	3	2	22
Nee	8	6	6	20
Niet duidelijk	5	2	3	10
Totaal	30	11	11	52

Tabel 34 Voorbeeldwerking voor wie?

Voor wie is het voorbeeld bedoeld?	Aantal	Procent
Alleen voor (andere) scholen	6	12%
Voor scholen en culturele instellingen	12	23%
Voor scholen, culturele en overige instellingen	1	2%
Niet duidelijk voor wie eigenlijk	3	6%
Totaal	22	43%

Vraag 35 Wordt duidelijk hoe men voorbeeldwerking realiseert?

Wordt duidelijk hoe men voorbeeldwerking realiseert?	Aantal	Procent
Ja, duidelijk	7	13%
Ja, maar niet duidelijk	11	21%
Nee	4	8%
Totaal	22	42%

Er zijn redelijk veel aanvragers (22) die graag willen dat zoveel mogelijk scholen en culturele instellingen deelnemen aan deze activiteiten en ook dat dit aantal elk jaar toeneemt. Ook hier zijn de scholen en de culturele instellingen de voornaamste doelgroep (tabel 34). Waar voorbeeldwerking wordt nagestreefd is in veel van de aanvragen niet duidelijk hoe men die wil realiseren (tabel 35).

5 Analyse van activiteiten gericht op de relatie van de school met de lokale culturele en sociale omgeving

Dit hoofdstuk gaat in op activiteiten die de relatie versterken tussen scholen en hun lokale culturele en sociale omgeving en die de inhoudelijke bijdrage van culturele instellingen aan het behalen van de kerndoelen van het leergebied kunstzinnige oriëntatie vergroten. Het gaat om duurzame en intensieve samenwerking, waarbij ook schoolbesturen zijn betrokken.

5.1 Gegevens over de activiteit

De activiteit gericht op de relatie van de school met de lokale culturele en sociale omgeving komt in vijfenveertig van de drieënvijftig aanvragen aan bod. De meeste laten een duidelijke samenhang zien met de eerste twee activiteiten. Slechts in twee gevallen is er geen sprake van samenhang (tabel 36).

Tabel 36 Samenhang van deze activiteit (3) met de andere activiteiten

Is er samenhang van deze activiteit (3) met andere activiteiten	Aantal
Ja, duidelijke samenhang met de andere activiteiten	34
Nee, geen samenhang met de andere activiteiten	2
Deels wel samenhang, deels geen samenhang	9
Totaal	45

Ook bij deze activiteiten ligt de nadruk vaak op twee of meer cultuuruitingen (21), dan wel op 'cultuureducatie' in het algemeen (18). Meer dan bij de vorige activiteiten – curriculum en deskundigheidsbevordering – het geval was, zijn de cultuuruitingen waarop deze activiteiten zijn gericht nog niet concreet benoemd. Bijna de helft van de aanvragen spreekt bovendien over 'activiteiten in de wijk' of 'buitenschoolse activiteiten' (mogelijk om het lokale karakter ervan te benadrukken).

Tabel 37 Gericht op één cultuuruiting of meerdere?

Is deze activiteit gericht op één cultuuruiting of meerdere?	Aantal
Op één cultuuruiting	3
Op twee of meer cultuuruitingen	21
'Cultuureducatie' in het algemeen	18
Niet bekend, niet in te delen	3
Totaal	45

De weinig concrete keuze van de aanvragers voor een of meer cultuuruitingen (de kunsten, erfgoed of nieuwe media) is overigens wel verklaarbaar, ervan uitgaand dat aanvragers eerst werk willen maken van het curriculum met doorgaande leerlijnen voor de schoolvakken van het leergebied kunstzinnige oriëntatie. Pas als dat vorm heeft kan een beargumenteerde, concrete keuze voor een of meer cultuuruitingen worden gemaakt.

Daar waar de aanvraag een duidelijke uitwerking heeft is ook sprake van een concrete keuze voor een of twee cultuuruitingen. Muziek, beeldende kunst en erfgoed worden dan het meest genoemd.

Tabel 38 Samenwerkingspartners voor uitvoering van de activiteiten

Samenwerkingspartners voor uitvoering van de activiteiten	Aantal
Centrale aanvrager zelf als enige	5
Andere uitvoerder(s), niet de centrale aanvrager	2
Centrale aanvrager en andere uitvoerder(s) samen	35
Niet bekend, niet in te delen	3
Totaal	45

Tabel 39 Soort samenwerkingspartners voor uitvoering van de activiteiten

Soort samenwerkingspartners	Gemeente	Provincie	RAS-regio	Totaal
Provinciale intermediair instelling voor cultuureducatie	2	1	3	6
Provinciale instelling voor professionele kunsten	0	0	0	0
Andere provinciale (culturele)instelling	2	2	0	4
Centrum voor de kunsten	5	4	2	11
Muziekschool	4	3	4	11
Museum	6	5	4	15
Bibliotheek	6	4	5	15

Minder dan bij de twee andere activiteiten – curriculum en deskundigheidsbevordering – maar nog steeds in de meeste gevallen (35), is de centrale aanvrager ook (mede)uitvoerder. Musea, bibliotheken, muziekscholen en centra voor de kunsten worden veel genoemd als partner voor samenwerking. Naast de samenwerkingspartners worden lokale professionele culturele aanbieders in bijna de helft van de aanvragen (18 van 43) als uitvoerder genoemd. Daarna zijn het de scholen die als mede-uitvoerder in beeld komen (8). Hoewel voor deze activiteit amateurkunstverenigingen wat vaker genoemd worden, spelen zij, net als welzijnsinstellingen en gemeenten, in het geheel van de aanvragen geen rol van betekenis. De rolverdeling tussen betrokken partijen wordt, net als bij de eerste twee activiteiten, weinig concreet uitgewerkt. Maar meer dan bij activiteit twee – deskundigheidsbevordering – het geval is plaatsen de aanvragers de culturele instellingen en scholen in de rol van partner.

5.2 Probleemstelling als grondslag voor de voorgenomen activiteit

Bij het analyseren van de aanvragen hebben we ons afgevraagd of de aanvraag een *duidelijke* probleemschets voor deze activiteit bevat. Dertien aanvragers (tabel 40) schetsen duidelijk een probleem waarop deze activiteit antwoord moeten geven. Vijftien (33%) – en dat betreft voornamelijk gemeenten - kiezen wel voor allerlei activiteiten maar voeren geen probleemstelling op. Het zijn hoofdzakelijk centra voor de kunsten (10) en aanvragers in de categorie ‘anders’ (5), die hier geen probleemschets geven.

Tabel 40 Geeft de aanvrager een duidelijke probleemschets

Is er een duidelijke probleemschets?	Soort aanvrager in categorie				Totaal
	Provinciale steunfunctie cultuureducatie	Centra voor de kunsten en muziekschool	Categorie 'anders'	Categorie bibliotheek, museum e.d.	
Ja, duidelijke probleemschets	4	5	2	2	13
Ja, maar niet zo duidelijk, wel in aanzetten	4	7	3	3	17
Nee, geen of amper probleemschets	0	10	5	0	15
Totaal	8	22	10	5	45

De antwoorden op de vraag 'welke probleemstelling ten grondslag ligt aan de aanvraag en op welke manier de voorgenomen activiteiten hierop een antwoord zijn', zijn gelabeld en voorts gestructureerd samengebracht in drie paragrafen: over welk probleem gaat het? Voor wie geldt dit probleem? En, waardoor is dit probleem veroorzaakt?

Welke problemen worden door de aanvragers genoemd?

Van de vijfenvestig aanvragers noemen vijftien geen problemen die als reden kunnen worden beschouwd voor hun activiteiten om de duurzame relatie te versterken tussen de school en zijn lokale culturele en sociale omgeving. Deze aanvragers gaan, ondanks hun gemis aan argumenten, wel activiteiten aan en reserveren daarvoor budget. Problemen die wel genoemd worden betreffen vooral de expertise van de leerkrachten en bij lokale culturele instellingen het gemis aan kennis van het onderwijs of van de specifieke scholen.

Een aantal aanvragers constateert dat de verbinding tussen onderwijs, cultuur en de wijk zwak is. Het ontbreekt ook aan doorgaande leerlijnen na school en aan inhoudelijke verbindingen tussen schoolse en naschoolse activiteiten. School en culturele instelling moeten de vakinhoud beter op elkaar afstemmen uitgaande van curriculum, leerlijnen en kerndoelen kunstzinnige oriëntatie. Aanvragers merken trouwens op dat zij scholen en culturele instellingen onvoldoende in staat achten samenwerkingsrelaties aan te gaan, omdat ze te weinig kennis van elkaars functioneren hebben, hoewel regionale samenwerking hard nodig is. In de meer landelijke gebieden is (duurzame) samenwerking lastig omdat het aan voldoende cultureel aanbod ontbreekt. Kansen voor samenwerking die combinatiefunctionarissen cultuur (cultuurcoaches) met zich meebrengen zijn minimaal wegens het gemis aan middelen en hun beperkte formatieomvang.

Voor wie is het een probleem?

Door de weinig duurzame samenwerking tussen school en de sociale en culturele omgeving is er weinig samenhang en ontbreekt het aan gedeelde kaders. Het probleem voor de culturele instellingen is dat het cultureel aanbod niet altijd aansluit op de competenties en leerdoelen uit het onderwijs. Culturele instellingen werken tot nu toe erg aanbodgericht en lokale aanbieders vinden dat scholen te weinig gebruik maken van de lokale en regionale inzet van kunstenaars en culturele instellingen. Scholen leunen teveel op intermediairs, waardoor zij niet hun eigen verantwoordelijkheid nemen om zelf voldoende competent te worden.

Welke oorzaken worden genoemd (hoe komt het)?

Het culturele veld is versnipperd en het cultuureducatie-aanbod onsamenhangend. Dit komt omdat de afstand tussen school en culturele instelling groot is en ze elkaar onvoldoende kennen. Culturele instellingen ontwikkelen soms programma's zonder zich af te vragen of dit aansluit bij het inhoudelijke lesprogramma van de school en of bij de ontwikkelstadia van de leerlingen. Men merkt op dat er te weinig sterke en brede lokale cultuureducatieve netwerken bestaan, maar die zijn wel hard nodig om samenwerking tussen school en culturele instelling te versterken en versnippering van middelen en menskracht tegen te gaan.

5.3 Doelgroepen

In het aanvraagformulier wordt per activiteit gevraagd op welke leeftijdsgroep de activiteiten zich richten. Bij de plananalyse is voor deze activiteit die gericht is op de relatie van de school met de lokale culturele en sociale omgeving gekeken naar de typen scholen, de typen culturele instellingen en andere doelgroepen die door de aanvrager worden genoemd.

Het Fonds vraagt ook naar het aantal basisscholen, leerlingen, medewerkers van basisscholen (schoolbesturen, directies, icc'ers, leerkrachten, enz.) en educatief medewerkers die bij de activiteiten betrokken worden. De cijfers die de aanvragers hier invulden leveren geen eenduidige gegevens op.

Tabel 41 Op welk typen scholen is de activiteitensoort gericht?

Op welk typen scholen is de activiteitensoort gericht?	Aantal	Procent
Alleen basisscholen	35	78%
Basisscholen in het algemeen en speciaal onderwijs	5	11%
Basisscholen in het algemeen en voortgezet onderwijs	1	2%
Alle drie soorten scholen	1	2%
Niet op scholen gericht, maar bijvoorbeeld op culturele instellingen of personen	3	7%
Totaal	45	100%

Scholen

Tweeënveertig van de aanvragers richten zich bij deze activiteit – de samenwerking tussen scholen en culturele instellingen - op scholen. Vijfendertig noemen daarbij basisscholen in het algemeen, vijf aanvragers basisscholen en het speciaal onderwijs, één aanvrager het primair en voortgezet onderwijs en één richt zich op alle drie de soorten scholen. Drie aanvragers noemen de school niet als doelgroep.

Culturele instellingen

Vijfenveertig aanvragers richten zich op de relatie van de school met de lokale culturele en sociale omgeving. Vijf aanvragers richten zich niet op culturele instellingen (3 gemeenten en 2 RAS-regio's). Negenentwintig aanvragers richten zich op culturele instellingen in het algemeen (16 gemeenten, 9 provincies en 4 RAS-regio's).

De gemeentelijke aanvragers (2) noemen amateurkunstorganisaties en cultuurscouts als culturele instellingen waar de activiteit zich op richt. Een van de provinciale aanvragers noemt ook

dezelfde culturele instellingen als de gemeenten en daarnaast erfgoedorganisaties, kunstenaars en lokale intermediairs waar de activiteiten zich op richten.

Zeven aanvragers uit de RAS-regio's noemen voor deze activiteit dezelfde culturele instellingen als voor de activiteiten een en twee: archieven (4), centra voor de kunsten (4), (jeugd)theater (4), bibliotheken (3), musea (3), historische vereniging (3), erfgoedorganisaties (2), regionale intermediairs (2), muziekschool (2), podia (2), cultureel centrum (1), dansschool (1), molen (1), dramacoach (1), filmhuis (1), historische boerderij (1), kunstenaarscollectief (1), orkest (1) en kunstuitleen (1).

Andere doelgroep(en)

Achttien aanvragers voor deze activiteiten noemen geen enkele andere doelgroep. Veertien gemeentelijke aanvragers noemen een variatie aan andere doelgroepen: voorzieningen in de wijk (4), brede scholen (4), ouders (3), sociaal maatschappelijke instellingen (2), wijkbewoners (2), belanghebbenden (1), directies van het primair onderwijs (1), gemeenten (2), integraal kindcentrum (1), jeugdcultuurfonds (1), leerlingen (1), politiek (1), studenten hogeschool (1), verzorgers (1), verenigingsbureau (1), vmbo (1), vrijwilligers (1), welzijnsinstellingen (1). Van de tien provinciale aanvragers noemen er acht als andere doelgroepen: naschoolse opvang (2), brede scholen (1), combinatiefunctionarissen (1), gemeente (1) en een weekendschool (1). Van de RAS-regio's noemt één van de elf aanvragers andere doelgroepen: brede school (1), hoogheemraadschap (1) en Pabo (1),

Doelgroepen die er uit springen zijn: integraal kindcentrum, jeugdcultuurfonds, de politiek, sociaal maatschappelijke instellingen, verenigingsbureau, verzorgers, voorzieningen in de wijk, vrijwilligers, welzijnsinstellingen, wijkbewoners, de naschoolse opvang en weekendschool.

5.4 Doelen, doelbereikingscriteria en termijnen

Tabel 42 Formulering doelstellingen

Formulering doelstellingen	Soort matchende overheid			
	Gemeente	Provincie	RAS-regio	Totaal
Alleen in algemene termen	8	1	3	12
Conform de regeling	5	5	1	11
(Ook) eigen toespitsing en invulling	9	4	7	20
Kan ik niet goed beoordelen	2	0	0	2
Totaal	24	10	11	45

Achtentwintig aanvragers (62,2%) noemen concrete doelbereikingscriteria en deze worden in alle gevallen gesteld voor de periode 2013-2016.

5.5 Aanpak en keuze van werkwijze en middelen

Wordt de keuze voor de aanpak en de inzet van middelen voor activiteiten gericht op de relatie van de school met de lokale culturele en sociale omgeving vooral gemaakt door betrokken culturele instellingen of is de vraag van het onderwijs leidend? Dat is de vraag die in deze paragraaf aan de orde is. Daarnaast is ook gekeken naar de uitwerking van de activiteiten: maken aanvragers duidelijk h oe ze de activiteiten uit gaan voeren?

Activiteiten gericht op de relatie van de school met de lokale culturele en sociale omgeving worden door vijfenveertig van de drieënvijftig aanvragers ingezet. De activiteiten worden overwegend in of vanuit culturele instellingen ingevuld (60%; 27). In 20% (9) van de gevallen worden ze overwegend vanuit het onderwijs ingevuld. Het valt op dat bij negen van de vijfenveertig aanvragers niet duidelijk is of er gewerkt wordt vanuit de vraag van het onderwijs of vanuit de activiteiten van de culturele aanbieders.

Tabel 43 Aanpak, gezien vanuit de soort aanvrager

Aanpak	Soort aanvrager in categorie				Totaal
	Provinciale steunfunctie cultuureducatie	Centra voor de kunsten en muziekschool	Categorie 'anders'	Categorie bibliotheek, museum e.d.	
Overwegend in en vanuit het onderwijs/de leerkrachten	3	3	1	2	9
Overwegend in en vanuit betrokken culturele instellingen	5	12	8	2	27
Niet duidelijk, niet in te delen, ter discussie	0	6	2	1	9
Totaal	8	21	11	5	45

Werkwijze

Als werkwijze voor de activiteiten die met de samenwerking school en omgeving gemeoid zijn kiezen bijna alle aanvragers voor het instellen van formele netwerken of het versterken van de onderlinge samenwerking tussen culturele instelling - school. Het welzijnsveld wordt er nauwelijks bij betrokken. Een kwart van de aanvragers kiest – om de relatie te versterken – (ook) voor digitale media zoals website of helpdesk. Keuzes die schaars zijn maar wel opvallen zijn: wijk-evenementen, wijk-brede culturele programma's of betrokkenheid van ouders en amateurkunstenaars.

5.6 Voorbeeldwerking

Aanvragers zijn minder dan bij de twee voorgaande activiteiten uit op een voorbeeldwerking, hoewel het nog altijd 37 procent van de aanvragen betreft.

Tabel 44 Wordt een voorbeeldwerking beoogd door de aanvrager?

Wordt een voorbeeldwerking beoogd?	Gemeente	Provincie	RAS-regio	Totaal
Ja	10	3	4	17
Nee	8	4	4	16
Niet duidelijk	6	3	3	12
Totaal	24	10	11	45

Relatief de meeste gevallen van voorbeeldwerking zijn te vinden in de gemeentelijke aanvragen (10). Wellicht dat dat te maken heeft met juist de verbinding op lokaal niveau van de school en haar culturele en sociale omgeving.

Tabel 45 Voorbeeldwerking voor wie?

Voor wie is het voorbeeld bedoeld?	Aantal	Procent
Alleen voor (andere) scholen	4	6%
Alleen voor (andere) culturele instellingen	1	2%
Voor scholen en culturele instellingen	7	13%
Voor scholen, culturele en overige instellingen	4	7%
Niet duidelijk voor wie eigenlijk	1	2%
Totaal	17	30%

Meer dan de helft van de aanvragers (63%) streeft geen voorbeeldwerking na of het is niet duidelijk in de aanvraag terug te vinden. De voorbeeldwerking richt zich dan op een combinatie van betrokken partijen en dan met name op scholen en culturele instellingen (15). In meer dan de helft van de aanvragen is echter niet duidelijk of wordt helemaal niet beschreven hoe men deze voorbeeldwerking wil realiseren (tabel 46).

Tabel 46 Wordt meegedeeld hoe men de voorbeeldwerking realiseert?

Is duidelijk hoe men de voorbeeldwerking realiseert?	Aantal	Procent
Ja, duidelijk	6	11%
Ja, maar niet duidelijk	9	17%
Nee	2	4%
Totaal	17	32%

6 Analyse van activiteiten gericht op de ontwikkeling van een beoordelingsinstrumentarium

Dit hoofdstuk gaat over de activiteiten die bijdragen aan de ontwikkeling en toepassing van een instrumentarium voor het beoordelen van de culturele ontwikkeling van leerlingen. Hierbij wordt de leeropbrengst gerelateerd aan de kerndoelen kunstzinnige oriëntatie centraal gesteld.

6.1 Gegevens over de activiteit

Het ontwikkelen van een beoordelingsinstrumentarium lijkt van de vier activiteiten het minst in de werkzaamheden van de betrokken aanvragers te passen: eenentwintig aanvragers (40%) richten zich op deze activiteit. Dat is minder dan de helft van de aanvragers. Anderen wachten wat dat betreft landelijke ontwikkelingen af. Wel wordt deze activiteit in veel gevallen in samenhang met de andere drie activiteiten ontwikkeld. Slechts in vier aanvragen is er geen samenhang, of is deze op basis van de aanvraag en het activiteitenplan moeilijk te achterhalen.

Tabel 47 Samenhang van deze activiteit (4) met de andere activiteiten?

Samenhang activiteit (4) met andere activiteiten	Aantal
Ja, duidelijke samenhang met de andere activiteiten	15
Deels wel samenhang, deels geen samenhang	2
Nee, geen samenhang met de andere activiteiten	1
Weet ik niet, lastig te beoordelen	3
Totaal	21

Bij het ontwikkelen van een beoordelingsinstrument wordt over het algemeen gekozen voor een 'breed instrumentarium' gericht op alle kunstdisciplines. In twee gevallen wordt specifiek voor een beoordelingsinstrument voor muziek gekozen en in een geval voor dans en drama.

Tabel 48 Activiteit gericht op één cultuuruiting of meerdere?

Is deze activiteit gericht op één cultuuruiting of op meerdere?	Aantal
Op één cultuuruiting	1
Op twee of meer cultuuruitingen	6
'Cultuureducatie' in het algemeen	10
Niet bekend, niet in te delen	4
Totaal	21

De aanvragers zijn vaak zelf betrokken bij de uitvoering van deze activiteit. Mede-uitvoerders zoals muziekschool, centrum voor de kunsten, bibliotheek of museum worden in veel mindere mate genoemd dan bij andere activiteiten het geval is. Wel noemen aanvragers andere organisaties, zoals een kennisinstituut of hogeschool (9). Een keer is gekozen voor de specifieke deskundigheid van het Leerorkest, twee keer voor die van lokale culturele aanbieders en vier keer voor scholen.

Tabel 49 Samenwerkingspartners voor uitvoering van de activiteiten

Wie voert de activiteit uit?	Aantal
Centrale aanvrager zelf als enige	4
Andere uitvoerder(s), niet de centrale aanvrager	2
Centrale aanvrager en andere uitvoerder(s) samen	13
Niet bekend, niet in te delen	2
Totaal	21

Tabel 50 Soort samenwerkingspartners voor uitvoering van de activiteiten

Wat voor soort instelling is dat	Gemeente	Provincie	RAS-regio	Totaal
Provinciale intermediair instelling voor cultuureducatie	2	0	0	2
Provinciale instelling voor professionele kunsten	0	0	0	0
Andere provinciale (culturele)instelling	0	0	0	0
Centrum voor de kunsten	2	0	0	2
Muziekschool	1	0	0	1
Museum	2	0	0	2
Bibliotheek	1	0	0	1

6.2 Probleemstelling als grondslag voor de voorgenomen activiteit

Uit tabel 51 blijkt dat zes aanvragers een duidelijke probleemschets geven en vijf dit in aanzet doet. Tien aanvragers (48%) – waaronder twee RAS-regio's – stellen wel activiteiten voor en reserveren budgetten, maar die zijn niet gestoeld op een probleem. Deze aanvragers zijn zowel centra voor de kunsten als anderen.

Tabel 51 Geeft de aanvrager een duidelijke probleemschets

Is er een duidelijke probleemschets?	Soort aanvrager in categorie				Totaal
	Provinciale steunfunctie cultuureducatie	Centra voor de kunsten en muziekschool	Categorie 'anders'	Categorie bibliotheek, museum e.d.	
Ja, duidelijke probleemschets	2	3	1	0	6
Niet zo duidelijk, wel in aanzetten	1	3	1	0	5
Nee, geen of amper probleemschets	0	4	3	2	9
Totaal	3	10	5	2	20

Vergeleken met de drie andere activiteiten worden in de aanvragen veel minder argumenten gegeven voor de uitvoering van deze activiteit.

Welke problemen worden genoemd?

Het probleem dat de aanvragers constateren is dat kennis ontbreekt over door leerlingen te verwerven competenties, evenals die over meetinstrumenten – zoals een volgsysteem voor de realisatie van de leerdoelen kunstzinnige oriëntatie – om de culturele ontwikkeling van leerlingen te volgen en te beoordelen.

Voor wie is het een probleem?

Het ontbreekt de school aan instrumenten om de leeractiviteiten te koppelen aan de culturele ontwikkeling van kinderen. Leerkrachten en kunstenaars weten niet echt hoe zij gezamenlijk leeropbrengsten kunnen vaststellen bij kinderen.

Welke oorzaken worden genoemd (hoe komt het)?

Een van de aanvragers constateert dat de school cultuureducatie enkel als incident ziet en het niet nodig vindt leeropbrengsten ervan te meten en ervaringen te borgen. Omdat doelstellingen voor cultuureducatie nauwelijks zijn geëxpliciteerd en scholen cultuureducatie vaak vrijblijvend aanbieden (en incidenteel) worden er ook geen geschikte instrumenten ontwikkeld om de leeropbrengsten ervan te bepalen.

6.3 Doelgroepen

In het aanvraagformulier wordt per activiteit gevraagd op welke leeftijdsgroep de activiteiten zich richten. Bij de plananalyse is voor deze activiteit, gericht op beoordelingsinstrument, gekeken naar de typen scholen, de typen culturele instellingen en andere doelgroepen die in de aanvragen als doelgroep worden genoemd.

Vraag 52 Op welk typen scholen is de activiteitensoort gericht?

Op welke type school is de activiteit gericht?	Aantal	Procent
Alleen basisscholen	17	80%
Basisscholen in het algemeen en speciaal onderwijs	2	10%
Basisscholen in het algemeen en voortgezet onderwijs	0	0
Alle drie soorten scholen	0	0
Niet op scholen gericht, maar op instellingen of personen	0	0
Weet ik niet, lastig te beoordelen	2	10%
Totaal	21	100%

Het Fonds vraagt ook naar het aantal basisscholen, leerlingen, medewerkers van basisscholen (schoolbesturen, directies, icc'ers, leerkrachten, enz.) en educatief medewerkers van culturele instellingen die bij deze activiteit bereikt of betrokken worden. De cijfers die aanvragers hier in de tabel invulden leveren geen betrouwbare gegevens op. Ook de tekst geeft geen uitsluitel over het aantal betrokkenen.

Scholen

Van de eenentwintig aanvragers richten zeventien zich op basisscholen in het algemeen (10 gemeenten, 5 provincies en 2 RAS-regio's). Twee aanvragers (1 gemeente en 1 provincie) richten zich zowel op basisscholen in het algemeen als het speciaal onderwijs. Bij twee aanvragen is het niet te beoordelen of en op welk type scholen zij zich richten.

Culturele instellingen

De ontwikkeling van het beoordelingsinstrumentarium is niet op culturele instellingen gericht.

Andere doelgroep(en)

Van de eenentwintig aanvragers noemen vier aanvragers andere doelgroepen waarop zij zich richten met de ontwikkeling van een instrumentarium, namelijk op: leerlingen (3), ouders (1), groepsleiders (1), directies (1) en schoolteam (1).

6.4 Doelen, doelbereikingscriteria en termijnen

Vier van de twintig aanvragers noemen doelen alleen in algemene termen, acht hebben een eigen toespitsing en invulling. Bij drie aanvragen is niet goed te beoordelen waarop de doelen geënt zijn.

Vraag 53 Formulering doelstellingen

Formulering doelstellingen	4 Soort matchende overheid			Totaal
	Gemeente	Provincie	RAS-regio	
Alleen in algemene termen	2	2	0	4
Conform de regeling	3	2	0	5
(ook) eigen toespitsing en invulling	5	2	1	8
Kan niet goed beoordelen	3	0	0	3
Totaal	13	6	1	20

Veertien van de eenentwintig (67%) aanvragers voor deze activiteit noemen concrete doelbereikingscriteria. In bijna alle gevallen betreft dit de periode 2013-2016, slechts een aanvrager noemt daarnaast ook nog targets voor de periode na 2016.

6.5 Aanpak en keuze van werkwijzen en middelen

Er is gekeken of de aanvragers met hun aanpak aansluiten bij de vraag van het onderwijs of meer eigen doelstellingen centraal stellen. Uit de probleemschets en de keuze voor activiteiten blijkt vaak of er vooraf overleg is geweest met scholen of dat de ingediende aanvraag meer een eigen invulling is van de culturele instelling, die aansluit bij eigen doelen (aanbodgericht).

Tabel 54 Aanpak, gezien vanuit de soort aanvrager

Aanpak	Soort aanvrager in categorie				Totaal
	Provinciale steunfunctie cultuureducatie	Centra voor de kunsten en muziekschool	Categorie 'anders'	Categorie bibliotheek, museum e.d.	
Overwegend in en vanuit het onderwijs/de leerkrachten	3	5	2	0	10
Overwegend in en vanuit betrokken culturele instellingen	0	0	3	0	3
Niet duidelijk, niet in te delen, ter discussie	0	5	1	1	7
Totaal	3	10	6	1	20

Voor de ontwikkeling van instrumentarium wordt in bijna de helft van de gevallen aangesloten bij de situatie van het onderwijs: tien maal geheel of overwegend vanuit het onderwijs. Er wordt in drie aanvragen vanuit culturele instellingen gewerkt. In acht situaties is het niet duidelijk of niet te bepalen of vanuit het onderwijs of culturele instellingen gewerkt wordt. Is er een uitwerking gegeven aan de keuze van middelen die worden ingezet bij de ontwikkeling en verdieping van leerlijnen en zo ja welke? Lichten de aanvragers hun werkwijze vervolgens ook toe? Zeventien van de eenentwintig aanvragers doen dit. Als methode wordt het meest gekozen voor een portfolio (6) of een (meestal nog nader te bepalen) meetinstrument (5). Andere vormen waarvoor gekozen wordt zijn: kwaliteitskader, leerlingvolgsysteem, pilots, nulmeting, onderzoek en effectmeting, zelfbeoordeling leerlingen, didactische modellen voor ondersteuning van leerkrachten.

6.6 Voorbeeldwerking

In de meeste aanvragen (14) wordt bij deze activiteit geen voorbeeldwerking beoogd of is het onduidelijk of dit wordt nagestreefd. Wanneer dit wel het geval is (6) betreft het overwegend de gemeentelijke aanvragen.

Tabel 55 Wordt een voorbeeldwerking beoogd door de aanvrager?

Wordt een voorbeeldwerking beoogd?	Gemeente	Provincie	RAS-regio	Totaal
Ja	5	0	1	6
Nee	5	4	0	9
Niet duidelijk	3	2	1	5
Totaal	13	6	2	21

7 Bijlage 1

Vragenlijst voor de beschrijving van projecten matchingsregeling CeK

Per project (=case).

Versie 21 januari: definitief

A. ADMINISTRATIEVE EN ALGEMENE AANVRAAGEGEVENS

[Dit grijze blok is voor zover mogelijk tevoren per project in het Excelbestand in te voeren.]

1. AIMS-nummer aanvrager

[AIMS-nummer]

2. Volgnummer aanvraag

[1-53]

3. Naam matchende overheid)

[naam]

4. GP (soort matchende overheid

- 1 gemeente
- 2 provincie
- 3 RAS-regio Zuid-Holland

5. Naam aanvrager

[naam]

6. Rechtsvorm aanvrager

- 1 stichting
- 2 anders

7. Soort aanvrager

- 1 provinciale steunfunctie- of intermediaire instelling *cultuureducatie*
- 2 provinciale steunfunctie- of intermediaire instelling voor *professionele kunsten*
- 3 andere provinciale (culturele) instelling
- 4 centrum voor de kunsten
- 5 muziekschool
- 6 museum
- 7 bibliotheek
- 8 ander soort lokale of regionale culturele instelling, niet eerder genoemd

8. Anders, namelijk

[indien ander soort provinciale, lokale of regionale (culturele) instelling korte aanduiding soort instelling:]

9. Eerste codeur

[voornaam]

10. Tweede codeur

[voornaam]

11. Uniek casenummer project:

[101-624]

12. Soort activiteit

- 1 leerplan/leerlijnen
- 2 deskundigheidsbevordering
- 3 relatie school-omgeving
- 4 beoordeling ontwikkeling leerlingen

B. SOORT ACTIVITEIT

M-13. Heeft de aanvraag betrekking op deze activiteitensoort?

- 1 ja
- 2 nee

N-14. Is deze activiteitensoort opgezet in samenhang met of in het verlengde van de andere activiteitensorten?

- 1 ja, duidelijke samenhang met de andere activiteitensorten
- 2 nee, geen samenhang met de andere activiteiten
- 3 deels wel samenhang, deels geen samenhang
- 9 weet ik niet, lastig te beoordelen

O-15. Is de activiteit gericht op één cultuuruiting (discipline) of op meerdere?

- 1 op één cultuuruiting
- 2 op twee of meer cultuuruitingen
- 3 'cultuureducatie' in het algemeen
- 9 niet bekend, niet in te delen >> vraag 17

P-16. Op welke cultuuruiting of -uitingen?

[geef dit in trefwoorden aan, gescheiden door een ; bijvoorbeeld: muziek; beeldend; drama; dans; cultureel erfgoed; architectuur; design; mode; ...]

Q-17. Welke instelling/organisatie voert de activiteit uit?

- 1 centrale aanvrager zelf als enige
- 2 andere uitvoerder(s), niet de centrale aanvrager
- 3 centrale aanvrager en andere uitvoerder(s) samen
- 9 niet bekend

R-18. Indien niet (alleen) aanvrager zelf: hoeveel andere instellingen voeren de activiteit (mede) uit?

[1-N, 999]

S-19. Soort (mede) uitvoerder (niet aanvrager): provinciale steunfunctie- of intermediaire instelling *cultuureducatie*?

- 1 ja
- 2 nee

T-20. Soort (mede) uitvoerder (niet aanvrager): provinciale steunfunctie- of intermediaire instelling voor *professionele kunsten*?

- 1 ja
- 2 nee

U-21. Soort (mede) uitvoerder (niet aanvrager): *andere provinciale (culturele) instelling*?

- 1 ja
- 2 nee

V-22. Soort (mede) uitvoerder (niet aanvrager): *centrum voor de kunsten*?

- 1 ja
- 2 nee

W-23. Soort (mede) uitvoerder (niet aanvrager): *muziekschool*?

- 1 ja
- 2 nee

X-24. Soort (mede) uitvoerder (niet aanvrager): *museum*?

- 1 ja
- 2 nee

Y-25. Soort (mede) uitvoerder (niet aanvrager): *bibliotheek*?

- 1 ja
- 2 nee

Z-26. Ander soort (mede) uitvoerder (niet aanvrager), niet eerder genoemd, namelijk:
[noem soort instelling of – indien meerdere soorten – instellingen, gescheiden door een ;]

C. PROBLEEMSCHETS

AA-27. Bevat de aanvraag een beschrijving en analyse van het probleem waar men met het project iets aan wil doen?

Wat is het probleem, waarom, voor wie, welke oorzaken en condities, hoe zit het in elkaar?

- 1 ja, duidelijke probleemschets
- 2 ja, maar niet zo duidelijk, wel in aanzetten
- 3 nee, geen of amper probleemschets

AB-28. Wat houdt die probleemschets in?

[kort toelichten: wat is het probleem, voor wie is het een probleem, welke oorzaken?]

D. DOELGROEPEN

AC-29. Op welke typen scholen is de activiteitensoort gericht?

- 1 alleen basisscholen (i.h.a.)
- 2 alleen speciaal onderwijs
- 3 alleen voortgezet onderwijs
- 12 basisscholen i.h.a. en speciaal onderwijs
- 13 basisscholen i.h.a. en voortgezet onderwijs
- 23 speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs
- 123 alle drie soorten scholen
- 4 niet op scholen gericht maar bijvoorbeeld op culturele instellingen of op personen

AD-30. Hoeveel verschillende scholen nemen over de hele periode volgens plan aan de activiteit deel?

Het betreft hier daadwerkelijke deelname, dus niet het bereik via bijvoorbeeld een informatieve website of van een brochure die aan alle scholen wordt gezonden.

[0-N, onbekend=999]

AE-31. Op welke typen instellingen is de activiteit gericht?

[noem de vermelde soorten instellingen, geschieden door een ;]

AF-32. Hoeveel verschillende instellingen (niet scholen) nemen over de hele periode aan de activiteit deel?

[0-N, onbekend=999]

AG-33. Op welke personen is deze activiteitensoort gericht?

- 1 alleen groepsleerkrachten
- 2 alleen ICC'ers
- 3 alleen educatief medewerkers van culturele instellingen en/of docenten kunsteducatie
- 12 groepsleerkrachten én ICC'ers
- 13 groepsleerkrachten en educatief medewerkers en/of docenten kunsteducatie
- 23 ICC'ers en educatief medewerkers en/of docenten kunsteducatie
- 123 alle drie deze doelgroepen
- 4 geen van deze drie maar wel andere groepen personen
- 5 niet op personen maar bijvoorbeeld op scholen of instellingen gericht

AH-34. Hoeveel verschillende personen uit deze doelgroep(en) nemen er volgens plan over de hele periode aan deel?

[0-N, 999=onbekend]

AI-35. Worden er ook (een) andere doelgroep(en) van de activiteit genoemd? Zo ja, welke?

[niets invullen indien geen andere doelgroep(en) worden genoemd. Indien wel andere doelgroep(en): noem ze, gescheiden door een ;]

E. DOELEN, DOELBEREIKINGSCRITERIA EN TERMIJNEN

AJ-36. Zijn de doelen van de activiteit alleen in algemene termen, conform de tekst van de regeling CeK of ook met een eigen toespitsing en invulling geformuleerd?

- 1 alleen in algemene termen
- 2 conform de regeling
- 3 (ook) eigen toespitsing en invulling
- 9 kan ik niet goed beoordelen

AK-37. Worden een of meer concrete doelbereikingscriteria of 'targets' genoemd?

- 1 ja
- 2 nee
- 9 kan ik niet goed beoordelen

AL-38. Worden een of meer termijnen genoemd voor het bereiken van de genoemde doelen?

- 1 ja, in de periode 2013-2016, niet later
- 2 ja, alleen na 2016
- 3 beide
- 4 nee, geen termijnen genoemd
- 9 niet van toepassing (geen concrete criteria/targets genoemd)

F. AANPAK, KEUZE VAN MIDDELEN

AM-39. *Typering van de aanpak van deze activiteit: wordt er gewerkt in en vanuit de situatie op school, van de leerkrachten, in het onderwijs of vanuit de situatie van culturele instelling(en) die betrokken zijn bij de aanvraag?*

- 1 geheel in en vanuit het onderwijs/de leerkrachten/de school
- 2 overwegend in en vanuit het onderwijs/de leerkrachten/de school
- 3 overwegend in en vanuit betrokken culturele instellingen
- 4 geheel in en vanuit betrokken culturele instellingen
- 9 niet duidelijk, niet in te delen, ter discussie

AN-40. Worden er specifieke middelen, methoden, werkvormen of werkwijzen genoemd?

- 1 ja
- 2 nee

AO-41. Welke specifieke middelen, methoden etc. worden ingezet?

[noem specifieke middelen die worden ingezet op, gescheiden door een ;]

G. VOORBEELDWERKING

AP-42. Wordt een voorbeeldwerking beoogd met (de aanpak van) deze activiteit of van het project waar het een onderdeel van is?

- 1 ja
- 2 nee
- 9 niet duidelijk of ja dan nee

AQ-43. Voor wie (welke andere organisaties/instellingen, overige) moet het een voorbeeld zijn?

- 1 alleen voor (andere) scholen
- 2 alleen voor (andere) culturele instellingen
- 3 alleen voor overige instellingen/organisaties
- 12 voor scholen en culturele instellingen
- 13 voor scholen en overige (niet-culturele) instellingen
- 23 voor andere culturele en overige (niet-culturele) instellingen
- 4 voor scholen, culturele en overige instellingen
- 9 niet duidelijk voor wie eigenlijk

AR-44. Wordt in de aanvraag aangegeven wat men eraan gaat doen om voorbeeldwerking te realiseren?

- 1 ja, duidelijk
- 2 ja, maar niet zo duidelijk
- 3 nee
- 9 niet van toepassing: geen voorbeeldwerking beoogd

H. MONITORING EN EVALUATIE

AS-45. Bevat de aanvraag een *specifieke* toelichting van de aanpak van de *monitoring van deze activiteit*?

- 1 ja
- 2 nee
- 3 wel aanduiding maar (nog) niet uitgewerkt

AT-46. Worden een of meer *bronnen* genoemd waaruit men informatie voor de monitoring van *deze activiteit* wil verkrijgen?

- 1 ja
- 2 nee
- 9 niet van toepassing: geen specifieke toelichting aanpak monitoring activiteit

AU-47. Bevat de aanvraag een toelichting van de aanpak van de *tussentijdse evaluatie van activiteiten in de aanvraag*?

Vraag en antwoord hebben betrekking op het hele plan. Je hoeft dit alleen in te vullen bij activiteitensoort 1. Het wordt in de analyse als een kenmerk van de hele aanvraag behandeld.

- 1 ja
- 2 nee

AV-48. Worden *bronnen* genoemd waaruit men informatie voor de *tussentijdse evaluatie* wil verkrijgen?

Vraag en antwoord hebben betrekking op het hele plan. Je hoeft dit alleen in te vullen bij activiteitensoort 1. Het wordt in de analyse als een kenmerk van de hele aanvraag behandeld.

- 1 ja
- 2 nee

AW-49. Bevat de aanvraag een toelichting van de aanpak van de *eindevaluatie* van het project?

Vraag en antwoord hebben betrekking op het hele plan. Je hoeft dit alleen in te vullen bij activiteitensort 1. Het wordt in de analyse als een kenmerk van de hele aanvraag behandeld.

- 1 ja
- 2 nee
- 9 alleen aanduiding, vage plannen

AX-50. Heeft de *eindevaluatie* betrekking op *effecten* van uitgevoerde activiteiten (*effectevaluatie*)?

Vraag en antwoord hebben betrekking op het hele plan. Je hoeft dit alleen in te vullen bij activiteitensort 1. Het wordt in de analyse als een kenmerk van de hele aanvraag behandeld.

- 1 ja
- 2 nee

AY-51. Heeft de evaluatie betrekking op de uitvoering van activiteiten (*procesevaluatie*)?

Vraag en antwoord hebben betrekking op het hele plan. Je hoeft dit alleen in te vullen bij activiteitensort 1. Het wordt in de analyse als een kenmerk van de hele aanvraag behandeld.

- 1 ja
- 2 nee

AZ-52. Wil men voor de monitoring en/of evaluatie van activiteiten *onderzoek* laten doen door een externe instantie?

Vraag en antwoord hebben betrekking op het hele plan. Je hoeft dit alleen in te vullen bij activiteitensort 1. Het wordt in de analyse als een kenmerk van de hele aanvraag behandeld.

- 1 ja
- 2 nee
- 3 misschien
- 9 onduidelijk

BA-53. Worden een of meer externe instanties genoemd die men onderzoek wil laten doen voor de monitoring en/of evaluatie van activiteiten?

Vraag en antwoord hebben betrekking op het hele plan. Je hoeft dit alleen in te vullen bij activiteitensort 1. Het wordt in de analyse als een kenmerk van de hele aanvraag behandeld.

- 1 ja
- 2 nee

BB-54. Welke externe instantie wil men onderzoek laten doen?

Vraag en antwoord hebben betrekking op het hele plan. Je hoeft dit alleen in te vullen bij activiteitensort 1. Het wordt in de analyse als een kenmerk van de hele aanvraag behandeld.

[noem vermelde onderzoeksbureaus, hogescholen of universiteiten, gescheiden door een ;]

I. SLOT: BIJZONDERHEDEN EN PERSOONLIJK OORDEEL

BC-55. Heeft de aanpak van deze activiteit bepaalde bijzondere of opvallende kenmerken die speciaal het vermelden waard zijn?

- 1 ja
- 2 nee

BD-56. Eerste bijzondere kenmerk

[in een paar korte zinnen met zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden]

BE-57. Tweede bijzondere kenmerk

[in een paar korte zinnen met zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden]

[in een paar korte zinnen met zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden]

BF-58. Persoonlijk oordeel codeur 1 over kwaliteit van de aanvraag

- 1 goed
- 2 redelijk
- 3 matig
- 4 slecht
- 5 sommige punten goed, andere punten niet goed
- 6 geen oordeel

BG-59. Korte toelichting persoonlijk oordeel codeur 1

[in een paar korte zinnen]

BH-60. Persoonlijk oordeel van codeur 2 over de kwaliteit van de aanvraag

- 1 goed
- 2 redelijk
- 3 matig
- 4 slecht
- 5 sommige punten goed, andere punten niet goed
- 6 geen oordeel

BI-61. Korte toelichting persoonlijk oordeel codeur 2

[in een paar korte zinnen]

8 Bijlage 2

Overzicht matchende overheden en aanvragers

Provincie	Samen met andere overheid	Aanvrager
Drenthe	Samen met gemeente Emmen	Compenta
Flevoland		Nieuw Land Erfgoedcentrum
Friesland		Keunstwurk
Gelderland		EDU-ART
Groningen	Samen met gemeente Groningen	Kunststation C
Limburg	Samen met Heerlen, Sittard-Geleen	CultuurPAD
Noord-Brabant		Kunstbalie
Noord-Holland		Cultuurcompagnie
Overijssel		Overijsselse Bibliotheekdienst
Utrecht		Kunst Centraal
Zeeland		Scoop

Gemeenten	Samen met andere overheid	Aanvragers
Alkmaar		Artiance CvK
Almere		Bonte Hond
Amersfoort		Scholen in de Kunst CvK
Amsterdam		MOCCA
Apeldoorn		Markant CvK
Arnhem		Kunstbedrijf
Breda		Nieuwe Veste CvK
Delft		De Vrije Akademie CvK
Den Bosch		Bureau Babel
Den Haag		Bemiddelingsorganisatie
Deventer		De Leeuwenkuil CvK
Dordrecht		ToBe CvK
Ede		Cultura kunstencentrum
Eindhoven		CK Eindhoven
Emmen	Samen met de provincie Drenthe	Compenta
Enschede		Concordia kunstencentrum
Groningen	Samen met de provincie Groningen	Kunststation C
Haarlem		Hart
Haarlemmermeer		Pier K CvK

Gemeenten	Samen met andere overheid	Aanvragers
Heerlen	Samen met de provincie Limburg	CultuurPAD
Helmond		Kunstkwartier CvK
Hengelo		CREA CvK
Leeuwarden		Keunstwurk
Leiden	Samen met RAS-regio Holland Rijnland	Museumgroep Leiden
Maastricht		Kumulus CvK
Nijmegen		De Lindenberg CvK
Rotterdam		KCR
Rotterdam		Music Matters
Rotterdam		Maas theater en dans
Sittard-Geleen	Samen met de provincie Limburg	CultuurPAD
Tilburg		Factorium CvK
Utrecht		UCK CvK
Westland		Muziekschool Westland
Zaanstad		Fluxus CvK
Zoetermeer		Kunst en Cultuur Zoetermeer
Zwolle		De Muzerie CvK

RAS-regio's	Samen met andere overheid	Aanvragers
Alblasserwaard-Vijfheerenlanden		Glasmuseum
Drechtsteden		ToBe CvK
Goeree-Overflakkee		Kunstgebouw
Haaglanden		Bibliotheek Oostland
Haaglanden		ToBe CvK
Hoeksche Waard		Bibliotheek Hoeksche Waard
Holland-Rijnland		Parkexpressie CvK
Holland-Rijnland		Museumgroep Leiden
Midden-Holland		Kunstpunt Gouda CvK
Stadregio Rotterdam		ToBe CvK
Stadsregio Rotterdam		De Vrije Akademie CvK Delft

Colofon

Plananalyse aanvragen matchingsregeling Cultuureducatie met Kwaliteit 2013-2016; Rapportage voor het Fonds voor Cultuurparticipatie is een publicatie van het Landelijk Instituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA).

Redactie

Piet Hagens, Marjo van Hoorn & Teunis IJdens

Projectteam

Piet Hagens, Marjo van Hoorn, Teunis IJdens, Claudia Marinelli, Josefiene Poll, Marlies Tal en Lotte Volz

Deze plananalyse van de aanvragen in het kader van de Matchingregeling Cultuureducatie met Kwaliteit is door het LKCA gemaakt op verzoek van het Fonds voor Cultuurparticipatie

landelijk
Kennisinstituut
cultuureducatie en
amateurkunst

FONDS VOOR
CULTUUR
PARTICIPATIE

Juni 2013

Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA)

Kromme Nieuwegracht 66

Postbus 452

3500 AL Utrecht

030 711 51 00

info@lkca.nl